

SİZ ONU BUNU BIRAKIN DA, ŞU „VAKA-İ HAYRİYYE“-1826-KONUSUNDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ ONU BİR SÖYLEYİN!...

Çünkü, bu olay, bugün bile halâ, kimin nerede durduğunu ortaya koyan referans noktalarından biridir tarihimizin!...

Münir Aktolga
Ağustos 2016

Bu çalışma aslında Aralık 2011 de yayınlanmıştı ve onu şimdi yeniden yayınlama-gündeme getirme niyetim falan yoktu; ama Ömer Laçiner'in konuya ilişkin yazısını okuyunca fikrimi değiştirdim!... Bence Ömer Yeniçerilerin bir gecede kılıçtan geçirilerek tasfiye edilmeleri anlamına gelen „Vaka-i Hayriye“ ile 15 Temmuz arasında tamamen yüzeysel bir benzetme yapmış; bunlar çok farklı olaylar!... (<http://www.marmarayerehaber.com/Her-Taraf-haberleri/6590-Omer-Laciner-ikinci-Vaka-i-Hayriye-#.V62M6pOLS9Y>)

Evet, Yeniçerilerin kılıçtan geçirilerek yok edilmelerini Devlet „Hayırlı Vaka“ olarak nitelendirir; ama acaba öyle midir gerçekten? Ben size şunu söyleyeyim: Tarihimizde antika Devlet için „hayırlı“ olan ne varsa alın onu bir daha gözden geçirin bakın altından neler çıkacak!...

Devletin „Hayırlı Vaka“ olarak adlandırdığı olay aslına bir katliam; yeniçerilerin Devletin devşirme-robot askerleri olmaktan çıkararak insanlaşma sürecine girmelerinin, yani Devletin başına bela olmalarının sonucu!...

Devlet, II.Mahmutla birlikte, artık Devletin başına bela haline gelen eski tipten devşirmeciliği yok ederek „kültür ihtilali“ sürecine dayanak olacak şekilde yeni tipten bir devşirmecilik sistemini başlatır... Bununun 15 Temmuzla hiç bir alakası yoktur!... 15 Temmuz sonrası başlayan süreç- eski Devletin parçalanması, yeni Türkiye'nin devletinin inşası yoluna girilmesi süreci- tamamen başka bir süreçtir... 15 Temmuz'u anlayabilmek için önce o "solcu" uniformalardan kurtulmak gerekiyor!...

Şöyle diyor Laçiner: „... 1826'da, darbe ocağının bir halk hareketinin de büyük katkısıyla ortadan kaldırılması ile yeni bir dönem açılmıştır...“

Ben böyle düşünmüyorum:

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ:	2
HALÂ „VAKA-İ HAYRİYYE“Mİ DİYORSUNUZ, DİKKAT EDİN BİZ HEPİMİZ YENİÇERİYİZ!.....	2
BÜTÜN SORUNLARIN KAYNAĞI OSMANLI DEVLETİNİN KENDİSİDİR!.....	4
TÜRKLER VE İSLAMİYET.....	9
TÜRK-İSLAM ETKİLEŞMESİ TASAVVUF SENTEZİNİ DOĞURUR.....	11
OSMANLININ TARİHSEL DEVRİM GÜCÜ KİMLERDEN OLUŞUYORDU?.....	13
KENTSİZ AVRUPA-KENTLEŞMİŞ ANADOLU.....	14
FÜTUHATLAR ZİNCİRİ.....	15
AKINCILAR.....	16

“YAYA’LAR”-VE YENİÇERİLİĞİN DOĞUŞU.....	17
YENİÇERİLİĞİN RUHU: BEKTAŞİLİK.....	19
YENİÇERİLER.....	19
YAPISAL DEĞİŞİM SÜRECİ VE II.MAHMUT USULÜ ÇÖZÜM!.....	21
DEVLET, YAPISAL DEĞİŞİM VE YENİÇERİLERİN İNSANLAŞMA DİYALEKTİĞİ... ..	25
YENİÇERİLER VE BEKTAŞİLER..YENİÇERİLERİN BEKTAŞİLİĞİ.. ..	26
DÜNDEN BUGÜNE “HETERODOKSİ”-YA DA TASAVVUFİ AKIMLAR.....	30
OSMANLI’DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİNİ ENGELLEYEN TASAVVUF MUDUR?...30	
“TRAVMA” DEYİNCE!.....	34

GİRİŞ:

HALÂ „VAKA-İ HAYRİYYE“Mİ DİYORSUNUZ, DİKKAT EDİN BİZ HEPİMİZ YENİÇERİYİZ!

„Bir kitap okuyarak hayatınızı değiştirmek“ istemez miydiniz? İşte bugün ben size tam da böyle bir kitap önereceğim: “Yeniçerilerin Bektaşiliği ve Vaka-i Şerriyye”¹!...

Bu çalışmanın amacı aslında bir kitap tanıtımı-ya da eleştirisi- falan değil! En azından bu amaçla oturmuyorum ben makinenin başına. Beni ilgilendiren konunun kendisi ve olayın bugüne ilişkin anlamı-sonuçları!... Çünkü, Yeniçerilerin “ilerici” padişah II.Mahmut tarafından kılıçtan geçirilerek yok edilmeleri olayı (1826) tarihimizin referans noktalarından birisidir. Öyle ki, sadece, “Hayırlı Vaka” denilen bu olay karşısındaki tutumunuz bile, aradan iki yüz yıla yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen, bugün bile halâ sınıf mücadeleleri alanında nerede durduğunuzu ortaya koyabilir! Benim bu konudaki tutumum açık! Daha çalışmanın başında bunun bir kere daha altını çizeyim: **Ben, II.Mahmut’un ve onun bugüne uzanan “ilerici”-“baticı” takipçilerinin-yani Kemalist Devletin ve Devlet Sınıfının tarafında değil, artık “insanlaşmaya” başlayarak eski konumlarını terkederek, Devletin kulu-kölesi olmaktan çıkmaya çalışan, bu yüzden de “Devletin başına bela kesilen” o Yeniçerilerin tarafında duruyorum!** “Ama nasıl olur, Yeniçeri Ocağı bir eşkiya örgütü haline gelmişti, sen nasıl olur da onların safında yer alırsın“mı diyorsunuz, o zaman devam edin okumaya!...

“Dilin kemiği yoktur” lafı boşuna üretilmemiştir bizde! Çünkü, bu topraklarda, suratına geçirdiği maskeye uygun olarak herkes herşeyi söyleyebilir; “sağcı” da olursunuz kolayca, “solcu”da; ama, yüzünüze plastik ameliyat yaptırmış da olsanız durduğunuz yeri değiştiremezsiniz!... Çünkü, iş bu noktaya gelip dayandığı zaman fazla seçenek kalmaz artık önünüzde! O an, ya Osmanlı artığı antika Devletin durduğu yerde duracaksınız, ya da karşı tarafta-yani sivil toplumun, normal insanların durduğu yerde. Bu nedenle, ben artık kimin ne dediğine değil nerede durduğuna bakıyorum bu ülkede, size de bunu tavsiye ederim! En azından bundan sonra yanılmazsınız!... Neden mi? Açık: **Çünkü Devlet, örgütlü sivil toplumun yarattığı aşağıdan yukarıya doğru oluşmuş bir kuruluş değildir bizde; tam tersine, ona-yani topluma rağmen oluşan, kendisini toplumu gütmeye göreviyle yükümlü gören² nev-i şahsına münhasır “Tanrısal” bir güçtür! Yaşamı devam ettirme mücadelesinde çevreye uyum söz konusu olduğu zaman ise olağanüstü yeteneklidir! Düşünüyorum da bazan, bir bukalemun bile yarışamaz onunla bu konuda! Osmanlı’da da böyleydi bu, Cumhuriyet döneminde de! Daha yeni yeni birşeyler değişmeye başlayor!...**

¹ “Yeniçerilerin Bektaşiliği ve Vaka-i Şerriyye”, Reha Çamuroğlu, Kapı Yayınları. Yanlış anlaşılmasın, Çamuroğluyla kitapta yer alan her konuda görüş birliği halinde falan değiliz!. Örneğin, bana göre onun bakış açısı çoğu zaman halâ o “heterodoksi”ye göre şekilleniyor. Yani koordinat sisteminin merkezi halâ o eski antika zeminde duruyor. Ama olsun, bunun dışında çok önemli bir görevi yerine getirmiş Çamuroğlu.

² Sürü-Çoban ilişkisi onun toplumsal genetik kodlarını oluşturur..

Hiç düşündünüz mü tarihi bilmek neden önemlidir diye?

İnsanlar boş zamanlarını değerlendirmek için ilgilenmezler tarihle! Geçmiş bilme çabası bugünü açıklayabilme çabasından alır gıdasını? Dünden bugüne gelen yola-yaşam çizgilerine bakarak, bugünü yaratan aktörlerin geçmişte nerede durduklarını anlamaya çalışırız hep! Aslolan daima yaşanan an olduğundan, ve yarın dediğimiz şey de zaten bugünün içinden çıkıp geleceğinden, geçmiş bilme bugünü olduğu kadar yarını açıklayabilmek açısından da önemli olur. Hem sonra, bilinç daima geriden gelmiyor mu; sadece bu nedenden dolayı bile bugünü kavrama sürecinde geçmiş bilme önem kazanıyor. Hele bizim gibi kendi tarihiyle bağları koparılmış, kendi kimliğine karşı yabancılaştırılmış bir toplumda bugünü ve yarını kavrayabilmenin yolu mutlaka geçmişte neler olup bittiğini tekrar tekrar sorgulamaktan geçiyor. İşte, dün, bugün ve yarını birbirine bağlayan zincirin bu vazgeçilmez diyalektiğidir ki, bizi ta 1826'ya kadar götüren de bu oldu!...

Yeniçerilerin "ilerici"- "modernist" padişah II.Mahmut tarafından kılıçtan geçirilerek yok edilmeleri olayını , "solcu"-ya da "sağcı"-ama Devletçi- tarihçilerimizin ağız birliği etmişçesine "hayırlı bir olay" olarak anlattıklarını söylemiştik. Onlara göre, "Devletin başına bela haline gelen bir haydutlar çetesinin kökünün kazınması", böylece, "modernleşme yolunun açılması" olayıdır bu³. Okullarda da bize böyle öğretilirdi mi hep! Bu nedenle, ilk bakışta, "ta, 1826'da olmuş bitmiş ve artık tarihe karışmış", üstelikte, hemen hemen "herkesin görüş birliği halinde olduğu" böyle bir olayı neden tekrar gündeme taşıdığımız biraz tuhaf karşılanabilir! **Ama dedim ya, ben farklı düşünüyorum bu konuda!**

Çünkü önce, bir kere ben bu olayı "hayırlı bir olay" olarak görmüyorum!⁴ Sonra da, "olayın artık çok gerilerde kaldığı" kanısında değilim! Evet, o zaman Yeniçeriler yok edilmişlerdi, ama bununla Yeniçerilik-Devşirme sistemi sona ermemiştir ki bu topraklarda!! Daha o zamandan itibaren Yeniçerilerin yerini "modern" devşirmelerden oluşan yeni tipten bir kullar sistemi almaya başlamıştır! Zaten II.Mahmut'un Yeniçerileri yok etmek için kullandığı güç de yeni tipten bu devşirmelerden kaynaklanıyordu! İsterseniz burada bir itirafta da bulunayım ben size! Biz, yani bütün o "Bursa Nutkunu" okurken gözleri yaşaran Jöntürk-İttihatçı gelenekli "solcu"- "sağcı"- "Türk-Kürt" Atatürk nesli insanlar-Cumhuriyet kuşakları- hepimiz birer modern Yeniçeriyiz aslında! "Batılılaşma" sürecimizin yeni tipten devşirmeleriyiz-yani, özünde hepimiz bu "Devletin çocuklarıyız"!... Bu nedenle, sizi bilmiyorum ama, Yeniçerilerin trajedisini okurken ben kendimi buluyorum o tarihin sayfaları arasında! "İnsanlaşmaya" başlayarak Devletten kopma ve sivil topluma karışma sürecine giren o devşirme-robot askerlerin trajedisi bugünün gerçekliğine ne kadar da benziyor diye düşünüyorum!...

Burada bir parantez açalım:

Yıl 1973, Selimiye'nin o kalın duvarlarının arkasındayız. Müthiş bir hesaplaşma, ne olup bittiğini kavrama sürecini yaşıyoruz! Hiç unutmuyorum, o an önümüze çıkan ilk gerçek şu olmuştu: "Önce üzerimizdeki bütün o üniformaları çıkararak sıfır noktasına inmek, basit bir insan haline gelmek-yani insanlaşmak- gerekir" diyorduk! "İnsanlaşmak", "Devletin çocuklarının", üzerlerindeki o ideolojik üniformaları çıkararak sıradan basit insanlar haline

³ „Modernleşme modernleşme“ derler ama, „kimdir bu modernleşen“ diye sormak kimsenin aklına gelmez! Çünkü, koordinat sisteminin merkezinde Devlet vardır hep ve "modernleşen" de odur aslında! Toplumdan kopuk tepede bir güç var ortada ve o, kılık değiştirerek boyuna "modernleşiyor"! Niye mi? Yaşamı-Devletin yaşamı- devam ettirme koşulları bunu gerektiriyor da ondan! Toplum ise ona rağmen, onun diyalektik inkârı olarak modernleşmektedir!...

⁴ Bu konuda Çamuroğlu'yla tamamen aynı görüşteyiz. Ben de bu olayı onun gibi „Vaka-i Şerriyye“ olarak görüyorum!

gelmelerine takılan sıfattı o zaman bizim için. Ama, senmisin bu yola soyunan! Meğerse, kendi tarihinden, halkından kopmuş, kavanozda yetiştirilmiş bir neslin-modern devşirmelerin-insanlaşması ne kadar zormuş! Çünkü sen daha bu yolda adım atmaya kalkar kalkmaz alarmı geçiyor karşıdakiler⁵. Bütün korkuları büyüyen bozulması-maskelerin düşmesi tabii! “Kendi tarihimizi bilmiyoruz, tarih okuyalım” dersin, “klasikler varken tarih okumakta neyin nesi” diyerek sana bön bön bakarlar! “İslam tarihi” dersin, “tasavvuf” dersin, “yoksa dinci mi oluyorsun sen” derler!...”Faşizme, darbeye karşı demokrasiyi, burjuva parlamenter sistemi savunmak gerekir” dersin, “bir yanda 27 Mayıs geleneğinin takipçileri varken gerici faşist parlamentonun tarafında mı duracağız derler!...

BÜTÜN SORUNLARIN KAYNAĞI OSMANLI DEVLETİNİN KENDİSİDİR!...

Önce aşağıdaki alıntıyı bir okuyalım:

“VAKA-İ HAYRİYYE”

“... II.Mahmut’a gına gelmişti. Atalarının yüce Osmanlı İmparatorluğu gitmiş, yerine ne olduğu belirsiz bir varlık gelmişti. O güzel başşehir İstanbul, düşünün ki oturduğu şehir, artık onun sözünü dinlemez olmuştu. Ataları bu şehrin sokaklarında bir densizlik gördüklerinde, hemen cezayı olay yerinde verirdi. Beş, on, yirmi değnek-artık suç ne kadarını gerektiriyorsa- hemen oracıkta vurulurdu. II.Mahmut’un kendine ait dili olsa da anlatsa; şimdi densizlikler ayyuka çıkmış bu şehri İstanbul’da. Birini değneklettirecek olsa-sadece değnek, kafa kesmek artık büyük olay- önce düşünmek zorunda Mahmut. Öyle ya Alemdar değneklettirdi, sonu ne oldu. Kuzen Selim de ondan önce gümbürtüye gitmişti. Düşünmek zorunda artık. Ya değneklenecek olan börekçiye, börekçi esnafı buna ne der? Ya simitçi, meyhaneci, kahveci, sandalacı, hele hamal ve aman Allah uzak olsun yeniçeriye? Bu işin sonu olur. Artık hiçbirini diğerinden ayırma şansı da kalmadı (yeniçeriler İstanbulda kendi ortamlarına katılan esnafın dükkanlarına, yeniçeri olsa da olmasa da, onlara devlet karşısında bir tür dokunulmazlık sağlayan nişanlar asıyorlardı. Artık yeniçeri olmayan birçok İstanbul’lu da bu ortamın bir parçası sayıldıklarından, devlet sözünü geçirebilecek kul bulamamaya başlamıştı). Düşünün ki bir Osmanlı padişahı sıradan bir İstanbullu’yu dövürebilmek- daha fazlası nereden için bütün bunları düşünmek zorunda... Düşünün ki bu Mahmut’un-bir Osmanlı padişahı- yüzüne karşı şu kulları, şu kul parçaları-yani yeniçeriler- hiç utanmadan “padişah da insan, herkes padişah olur, padişahın Osmanlı’dan olması şart mı” diye bağırdılar. Mahmut, bütün bunları düşündü. O padişahı, ataları beşyüz yıldır buralarda padişahlık yapıyorlardı. Bütün bunları düşünerek büyümüşü o... Bu şehir, sonra Edirne, sonra İzmir, sonra Osmanlı’nın tüm şehirleri, kasabaları ve köyleri sözünü dinlemeliydiler. Sözleri yine buyruk olmalıydı. Ortalığa düzen ve disiplin gelmeliydi... O artık Sultan II.Mahmut’tu; bunun hakkını verecekti ve Türk tarihçileri, hukukçuları, eli kalem tutan herkes onu övecekti.

II.Mahmut, 28 Temmuz 1808’de tahta çıktığında perişan bir haldeydi. Henüz yeni ölümden kurtulmuştu. Fakat III.Selim’le ilişkisi, son yıllarda soyunun başına gelenler ona Yeniçeri Ocağı’nı ortadan kaldırması gerekliliğini, İstanbul’daki bu laubali ortama son vermesi gerekliliğini göstermiş olmalıdır...

Bunu isteyen başkaları da vardı. Ulema bunlardan birincisiydi. Ulema, ya da İlimiye sınıfı, hiçbir zaman Batı’da kilisenin ve kilise hiyerarşisinin tuttuğu yerin Osmanlı’daki karşılığı değildi. Batı’da kilise kendi başına bir kurumken, Osmanlı’da ilmiye sınıfı devlet hiyerarşisinin ayrılmaz bir parçasıydı. Devlet için bu sınıf ne kadar olmazsa olmaz ise, bu sınıf için de devlet öyle olmuştur. Şüphesiz bazan ulema belirli bir padişahın, sadrazamın yani hükümetin değiştirilebilmesi için yeniçeri-Bektaşilere destek vermiş, devletin bu taktik

⁵ Ama unutma, o „karşıdakiler“ aynı zamanda senin içinde de varlar! Yani, mücadele tek yanlı olmuyor! Aynı zamanda kendi içinde de yaşıyor! Benim içimdeki o devşirme-robotu yok etmem tam otuz yılımı aldı!!...

amaçla belirli bir derece zayıflamasını sineye çekmiştir. Ama bu zayıflama her zaman belirli bir noktada durması gereken bir zayıflama değildir. Çünkü nasıl Osmanlı Devleti ulemasız bir hiç durumuna düşecekse, ulema da en az onun kadar Osmanlı Devleti olmazsa hiçleşecek bir sınıftır. Halkın üzerindeki dinsel otoritesi, eğer devletçe desteklenmeyecek olursa, ya da devletin bu otoriteyi destekleyecek yeterli gücü olmazsa, kısa sürede eriyebilecek ve yok olacak derecede zayıftı. **Gerek Sünni ve gerekse heterodoks olsun, halk İslamı halk arasında devletsiz bir ulemanın olacağından kat kat güçlüdür. Ulema bunu bilmektedir ve özellikle de çoğu zaman dinsizlikle özdeşleştirdiği, düşman bildiği heterodoks halk İslamı'dan son derece çekinmektedir. Oysa yeniçeriler bu halk İslamı'nın en güçlü gruplarından biriyle, yani Bektaşilikle özdeşleşmişlerdi... Ulemanın gözünde Hristiyanlık bile Bektaşilikten daha saygıdeğer ve güvenilirirdi. Yeniçeri-Bektaşilerin özellikle son ayaklanmalarında Osmanlı Devleti'ne son verebileceklerini telaffuz edebilmeleri ulemayı derinden etkileyecek, sarsacak, kendilerine yönelik tehdidin büyüklüğünü hissedeceklerdi”** (Çamuroğlu a.g.e s:52)

Evet, bütün sorunların kaynağı öyle “üst akıl” falan değil, Osmanlı Devleti'nin kendisidir!...

Ne dersiniz deyin, Osmanlı-ve onun devamı olarak bugünkü Türkiye toplumu üzerine yapılan-ve bundan sonra da yapılacak olan-bütün çalışmalar, dönüp dolaşıp, sonunda, ortaya çıkan sonuçları, nev-i şahsına münhasır o Devlet ve Devlet anlayışı üzerine oturtmak zorundadır. Bu nedenle, ben de burada bu konunun bir kere daha altını çizme gereğini duyuyorum. Çünkü, Osmanlı toplumunda-ve bugün bile halâ onun içinden çıkma çabası içinde olan günümüz Türkiye'sinde- Devlet olayının ne olduğunu kavramadan başka hiçbirşeyi kavramak mümkün değildir. Ulema diyoruz, İslam diyoruz, Bektaşilik, Heterodoksi diyoruz ve de Yeniçerilik diyoruz, ama, Devlet olayıyla birlikte ele almadan bunların hiçbirini yerine oturtmak, bunlar arasındaki ilişkileri aydınlatılabilmek mümkün değildir.

Örneğin, dışardan baktığın zaman “batılılaşma” sürecini başlatan bir II.Mahmut'la İslamcı ulema birbirlerinin kanlı bıçaklı düşmanları gibi görünürler değil mi (bugünkü Fetö'cülerle Kemalist Devlet sınıfı unsurlarını düşünün!!); ama bir de bakıyorsunuz, yeniçerilerin kılıçtan geçirilmeleri söz konusu olunca, aynı Ulema II.Mahmut'la işbirliği yapabiliyor! Neden? Gel de sen şimdi bu problemi Devlet-din ilişkisinin dışında ele alarak çöz bakalım. Batı'daki örneklerle bakmak, oradaki Devlet-Kilise ilişkisini örnek almak falan da fayda etmez bu konuda. Çünkü, Kilise devletin karşısında bağımsız bir kurum orada. Böyle gelişmiş süreç; ama bizde öyle mi ya! Devlet ve din içiçe bizde. Hadi Sultan'ın halifelîği bir semboldür diyelim, ama en yüksek dini otorite olan Şeyhülislam bir devlet memurundan öte değildir! Hal böyle olunca, ne kadar II.Mahmut'a ve onun kendisini devre dışı bırakan “batılılaşma” projesine karşı olursa olsun, Devletin bekaası-yani varlığı-söz konusu olunca bütün bunları bir yana bırakarak onunla birlikte tavır alabiliyor Ulema. Bunun en açık örneğini yeniçerilerin katli konusunda verdikleri fetvada görüyoruz. “Bunlar artık din dışına çıkmışlardır bu yüzden de yok edilmeleri dinen uygundur” diyebiliyor!...

Ama bu kadar da değil, ya o Bektaşilere ne demeli; aradan biraz zaman geçtikten sonra, onları da, kendilerini illegaliteye iterek yok etmeye çalışan o II.Mahmut'un torunlarıyla-Jöntürklerle-İttihatçılarla-ve de bugün bile halâ-Kemalistlerle kol kola görebiliyorsunuz! Neden? Hadi onlar da bir yana, ya günümüzde Anadolu burjuvaları olarak bilinenlere ne demeli; onları da bugün bütün bir tarih boyunca Müslüman orta sınıfa kan kusturan o Sultanlara “ecdadımız” diyerek methiyeler düzen bir ruh halinde bulmuyor muyuz, neden?... Nasıl oluyor bütün bunlar? “Stockholm Sendromu”-kendi katillerine aşık olmak- mı diyorsunuz! Her ne ise, ancak donmuş taşlaşmış, dünyaya-olup bitenlere sadece kendi dar antika çerçevesinden bakabilen anlayışların sonucudur bütün bunlar. Hani artık Devlet “batılılaşarak” değişiyordu ya, eski Sünni-İslamcı gömleği çıkararak batıcı bir kimlik kazanmaya çalışıyordu ya, bu süreç içinde

Ulemanın da artık gözden düşeceğini düşünen o Bektaşî Şeyhleri hemen mal bulmuş mağribi gibi atlayıverirler bunun üzerine!. Daha önce o Devlet kendilerini de asıp kesmiş!... Unutuverirler bunların hepsini! Adam-tekkenin başında bulunan Bektaşî şeyhi- Kemalistlerin “laiklik” aldatmacasına kanarak, tutuyor “artık bize gerek kalmadı” diyerek kendi tekkesini bile kapatabiliyor!.. Ne diyorsunuz siz!.. Bugünkü o “Dersim tartışmaları” falan hiçte yeni değildir! Dünyaya halâ o eski ayrışma -alevi, sünni-penceresinden bakıyor bazı insanlar!.. Maddî şartlar değişiyor, hayat değişiyor ama kafalar kolay kolay değişmiyor! Ama kimbilir, belki de şöyle düşünmüşlerdir o kerameti kendinden menkul şeyhler: Her ne kadar bu Devlet onları da itip kakmışsa da, bu kez peşine takılacakları güç yeniçeriler gibi Devlet dışına itilmiş fukaralardan oluşmuyordu; ne de olsa o Jöntürkler de Devletin çocuklarıydılar. Hem sonra onlar sırtlarını yeniçeriler gibi esnafa falan değil Batı’lı Devletlere dayamışlardı!.. Aynı mantığı yeni Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra da görmüyor muyuz! Evet, gerçekten de beyinlerdeki o ideolojik-kültürel programların-software’lerin-değişmesi daha zor oluyor ve hep geriden geliyor bu!..

Özellikle, “batılılaşma” adı altında yaşanan bir kültür ihtilâlinin çocukları olan bizler için daha da önemli bütün bu sorular ve bunların cevapları! Bu nedenle, işe bu konuyla-Devlet olayıyla, Osmanlı Devleti’nin ne olduğu, nasıl ortaya çıktığıyla başlamak istiyorum. Çünkü sadece neden yeniçeriler sorusunun değil, neden Bektaşîler sorusunun cevabı da bununla ilgilidir. Gerçi yazıyı biraz uzatacak bu, ama ne yapalım olayın sorumlusu ben değilim ki!..

EVET, “BİSMİLLAH” DER GİBİ, İŞE GENE DEVLET GERÇEĞİMİZLE BAŞLAYALIM!..

Aşağıdaki alıntı “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları”ndan <http://aktolga.de/> 5. Çalışma...

“Bu çalışmanın daha önceki bölümlerinde “devletin ortaya çıkışını” Greek, Roma ve Cermen örnekleriyle yeteri kadar inceledik. Bütün bu örneklerde ortak olan yan, devletin sınıflı topluma geçişle birlikte ortaya çıkması, ve bir sınıf tarafından temsil edilmesidir. Eski gentilice düzenin yerini alan yeni toplumsal kurum ve kuralların bütününü olan devlet, yeni-sınıflı toplumun merkezi varoluş instansı olduğu halde, sınıflara bölünmüş toplumda, pratikte daima egemen sınıfın yanında, onun egemenliğini sürdürmesinin bir aracı olarak varolur. Greek ve Roma örnekleriyle onun-devletin antik kent içinden doğuşunu ve köle sahipleri sınıfının egemenlik aracı olarak oynadığı rolü inceledik. Cermen örneğiyle de, bir tarihsel devrim sonucunda ortaya çıkan devletin, daha sonra nasıl feodal bir devlet haline dönüştüğünü, toplumdaki egemen sınıf olan feodallerin egemenlik aracı haline geldiğini gördük. Bunların, devlete damgasını vuran bu sınıfların, her ikisi de, üretim ilişkileri içinde somutlaşan-gerçekleşen, varlığı üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan sınıflardır.

Şimdi, sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçişin mihenk taşı olan devletin ortaya çıkışında bir üçüncü yolu (Türklerin yolunu) daha göreceğiz: Göçebelikten, orta barbarlıktan fütuhât yoluyla devlet haline gelen, ancak daha sonra, Cermenlerde olduğu gibi kendi içinde feodalizme ve kapitalizme dönüşümü sağlayamadığı için taşlaşarak-dinazorlaşan, çağ dışı bir Devlet sınıfının egemenlik aracı haline gelen Türk Devletleşmesinin diyalektliğini ele alacağız.

Türklerin Devletleşme süreci ve Devlet Sınıfı’nın ortaya çıkışı...

Bundan otuz iki yıl önce (bu çalışma 2005’te yayınlanmıştı!) beni bu çalışmaya iten en önemli neden, hayatın içinde önüme çıkan Türkiye’deki bu Devlet sorununu “açıklayabilmek”, “Devlet sınıfının” egemenliğindeki bu Devletçi düzeni açıklayabilmek zorunluluğu olmuştu. “Açıklayabilmek” diyorum, çünkü o güne kadar

okuduğumuz kitaplarda, Marxizmin klasiklerinde böyle birşey yoktu! İkel komünal toplumdan köleci topluma, oradan feodalizme, feodalizmden de kapitalizme ve “sosyalizme” doğru evriliyordu tarih. Bu sınıflı toplumlar sürecinin hepsinde de, bir egemen sınıf vardı. Devlet de daima bu “egemen sınıfın devleti”ydi. Türkiye’deki gibi “Devlet Sınıfı” diye bir sınıf, bir kavram yoktu Marxist klasiklerde. “Bürokrasi” vardı; ama bu farklı birşeydi. Türkiye’de ise durum bambaşkaydı! Türkiye’de, toplumun üstünde duran, ona karşı egemenlik mücadelesi veren, Osmanlı artığı, bambaşka bir “Devlet” vardı! Bunun, Marks’ın dediği gibi “devletin zaman zaman sınıflar üstü bir kurum gibi görünmesiyle, hakem rolünü oynamasıyla” falan da alakası yoktu! Biz, “işçi sınıfı adına” “burjuva devlete karşı mücadele ediyoruz” ederken, bu Devlet de burjuvaziye karşı mücadele veriyordu! Burjuvazinin değilse, kimin devletiydi o zaman bu devlet Türkiye’de!..

Peki bir tek ben mi farkına varıyordum bunun! Başka kimse sorun etmiyordu da, bir tek ben mi problem haline getiriyordum bunu?..

Tabiki hayır! Problem ortadaydı, öyle gizli saklı falan değildi! Ve benim gibi birçok kişi de olayın farkındaydı. Farkındaydı ama, farkında olmak yetmiyordu! Olayı bilişsel olarak açıklayabilmek de gerekiyordu. Problem burada ortaya çıkıyor işte!

İnsanlar çevreden aldıkları bilgiyi sahip oldukları bilgiyle işleyerek bir sonuca varabiliyorlar (yeni bilgiler bu şekilde üretiliyor). İnfomasyon İşleme Bilimi’nin, Bilişsel Bilim’in özü esas budur. Eğer kafanız Batı kökenli bilgilerle şartlanmışsa-doldurulmuşsa, yani insan toplumlarının tarihsel evrimine ilişkin sahip olduğunuz bilgilerin kaynağı sadece Batı ise, Batı toplumlarının deneyimleri ise, bu durumda, ne kadar “içinde yaşıyor” olursanız olun, sizin Türkiye toplumunda yaşayan bir turistten farkınız kalmaz! Bilişsel Bilim açısından bu böyledir, çünkü siz, kendi toplumunuza ait bütün infomasyonları (dikkat, bilgileri demiyorum) ancak sahip olduğunuz Batı kökenli bilgilerle işleyip değerlendirerek sonuçlar üretebilirsiniz. İşte, yukardan aşağıya Batılılaşma sürecinin ürünü olan Türkiye’li “aydınların” (“Marksist” bile olsalar!) diyalektiği budur! Türkiye’de “aydın” olmak demek Türkiye toplumundan ve tarihinden kopmak, Türkiye’de Batılı bir turist haline gelmek demektir! Türkiye’deki devlet-halk çelişmesine eklenen aydın-halk çelişkesinin kökeni de budur. Türkiye halkının “okumayı ve aydınları sevmeyen bir halk” olmasının sebebi de budur!..

Tekrar konuya dönüyoruz şimdi: Cermenler de bir tarihsel devrimin-fütuhatın sonucunda devletleşiyorlar mıydı? Cermenlerle Türkler arasında, içinde buldukları tarihsel-toplumsal aşama bakımından pek bir fark olmadığı halde, Cermen-Roma etkileşmesinin sonunda feodal bir devlet yapısı ortaya çıkıyordu da, neden, örneğin bir Osmanlı-Bizans etkileşmesi aynı sonucu vermiyordu⁶; Osmanlı’daki ve daha sonra da Türkiye’deki bu Devletçi sistemin diyalektiği ne idi? (Dikkat ederseniz bizdeki Devlet ve Devletçi sistem kavramlarını hep büyük harfle yazıyorum!...)

Osmanlı-Bizans etkileşmesini ve bunun Cermen-Roma etkileşmesiyle olan farkını ele alacağız elbet, ama şimdi önce, sınıflı topluma bu tür (Osmanlı tipi) geçişlerde Devletleşmenin prototipi olan “**Bozkır Devletleri’nin**” ortaya çıkışını görelim. Türkleri ve Türk fütuhatlarının sonunda ortaya çıkan “Bozkır Devletlerini” Zeki Velidi Togan şöyle anlatıyor:

“Türk fütuhatının diğer bir ayırdedici özelliği de, bunun her vakit gayet sade ve elastiki bir teşkilat sistemine, “türe” dediğimiz örfi kanun ve vazi'lara (gentilice yasalara) dayandırılmış olmasıdır. Bu sistem, en küçük bir teşekküle olduğu gibi, Asya ve Doğuavrupa mikyasındaki geniş teşekküllere de aynı kolaylıkla tatbik edilmiştir (bu nokta çok önemli)...Küçük bir

⁶ Bu konuyu 5. Çalışma’da ayrıntılı olarak ele almaya çalışmıştık. Bu nedenle burada ayrıntılara girmiyorum..

camiaya reis intihab olunan han ve naibi (buna yogruş veya kagitlaş veya kagılgay denilirdi) dört kabile reisine dayanırdı. Tuvacı, veya ona benzer bir ünvan taşıyan, beye tabi birkaç tane nöker, birkaç neferden ibaret gece nöbetçisi (tunkatar, Moğolca kebtevül) ile, gündüz nöbetçisi (bekçi, Moğolca turgavul) kişicikler, hanın bükevül denilen oduncu aşçısı ve atlarına bakan aktaçısı; böylece, herbiri ayrı ünvan taşıyan ve sayıları birkaç ona çıkan beyler, mansabdarlar⁷ olurdu. Fakat devlet büyüyünce o birkaç nöker, sayısı yüzbinlere çıkan çerik şeklini alırken, tuvaçı'da bu cihanşumul devletin harbiye nazırı olurdu. Başlangıçtaki birkaç kişi daha sonra binler, hatta onbinlerden oluşan muhafız alaylarına döner, bavurcu, teknil memleketin iktisadiyatını idare eden ve elinden milyonlar ve milyarlar geçen bir iktisat veziri, aktaçı'da yüzbinlere varan ordunun süvari teşkilatını idare ederdi. Fethedilen memleketlerde yerli medeni unsurun tesiriyle değişmelere maruz kalan, yahut ortadan kalkan bu teşkilat sistemi, büyük bozkır devletinin esas bölgelerinde (Uluğ-Yurd'da) kendi hususiyetlerini olduğu gibi muhafaza eder. Büyük bozkır devleti dağılsa bile türe yine yerinde kalır, tuvaçı, bükevül ve aktaçı teşkilatı bu kez daha küçük topluluklarda geçerli olur, fakat daha sonra, şartlar uygun olduğu zaman tekrar, daha büyük toplulukların yönetim organları haline gelirlerdi. Bütün bu teşkilat usulü, Türk ve Moğol topluluklarında idareci kabilelerin bünyesine aşılanmış içtimai bir itiyad ve an'ane halinde yaşamakta idi"⁸.

Daha önce İbni Haldun'dan yaptığımız aktarmalar dikkate alınırca, bütün bunlar kolayca anlaşılabilir şeylerdir. Aslında, bir noktaya kadar, Cermenlerin yaşadığı süreç de bundan pek farklı sayılmaz. Orta barbar-medeniyet ilişkilerinin, tarihsel devrim diyalektiğinin kaçınılmaz sonucudur bunlar. Göçebelikten sınıflı topluma geçişin tipik örnekleridir. Küçük bir aşiret, fetihler sonunda kocaman bir "devlet" haline geliyor. Ama, ilk aşamada, bu "devlet" henüz daha bir tür "bozkır devleti"dir, yani aşiret devletidir! Aşiret devletidir, çünkü "türe"nin dışında başka birşey bilmeyen fatih orta barbarlar, fethettikleri yerlerle büyüyen yeni egemenlik alanını da gene aynı "türe"ye göre örgütleyip yönetmeye çalışırlar. Onların gözünde olay, küçük bir aşiretten daha büyük bir aşiret haline gelme olayıdır henüz!

Bu devasa "aşiret Devletinin" toprak düzenine ve yönetim şekline gelince, buna Cermenlerde "Lehnswesen", Selçuklularda "İkta" sistemi, Osmanlılarda da "Tımar" sistemi adı veriliyordu. Ama, verilen isimler farklı olsa da bunların hepsi özünde aynıdır. Egemen fatih, askeri şef, fethedilen toprakları aşiretinin en güvenilir kişileri arasında bölüştürmekte, bunlara, mülkiyeti tanrı adına devlete ait olan bu toprakların tasarrufu yetkisini vermekte, kendisi de gene eskiden olduğu gibi bu büyük aşireti yönetmektedir! En azından sürecin başlangıç dönemlerindeki anlayış budur. Ve bu türden yüzlerce "devletler" kurulup dağılmıştır antika tarihte. Her seferinde, bir saman alevi gibi parlayan orta barbarların bu kahramanlık çağı yükselişleri, daha sonra "devlet" gerçek bir devlet haline dönüşüpte, "medeniyet" ateşinin içinde kavru lan barbarcıkların yerini sınıflı toplum insanları alınca, bu süreç, sil baştan, başka barbarlar tarafından tekrarlanagelmiştir. İbni Haldun bu tür "devletlerin" ömrünü (üç kuşak- 120 yıl) bile hesaplamıştı. Ama hiçbir zaman "boşuna" çabalar olmamıştır bunlar! Her seferinde yeni bir barbar kitlesinin medeniyete geçişi anlamına geliyordu bu gel-git ler. Medeniyetle ilişkiye giren barbarlar tarihsel devrim çarkına kapılıyorlar, medeniyeti kuşatıp fethederek, üretici güçleri rahatlatıyorlar, insanlığın tarihsel gelişme yolunda bir adım daha ileriye gitmesine sebep oluyorlar, sonra kendileri de o sürecin içinde eriyorlardı.

Peki bu "Aşiret devletleri"ni, ya da "Bozkır devletleri"ni bir "devlet" olarak nitelendirmek doğru mudur? Devlet, sınıflı topluma geçişle birlikte ortaya çıktığına göre, bu geçiş aşaması "Devletlerine" Devlet demek doğru mudur? Bu Devletlerde belirli bir sınıfın egemenliği söz konusu mudur? Sorunun cevabı aslında kendi içinde. Göçebelikten, orta barbarlıktan fütuhat-tarihsel devrim yoluyla Devlet haline geliş sürecinde,

⁷ Mansıb ünvan demek, Mansabdarlar, belirli ünvanlara sahip kişiler olmalı.

⁸ Togan, A. Z. V. (1970). "Umumi Türk Tarihine giriş." Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

geçiş aşamasının-köleci toplumlara karşı olmaları anlamında “devrimci Devletleridir” bunlar! Devletler, çünkü Devleti elinde tutan, yöneten belirli bir “Devlet sınıfı” oluşmakta, üretim araçlarının “Tanrıya ait olan mülkiyetine” pratikte bu “sınıf” tasarruf etmektedir. Kuruluş aşamasında Devletleşme sürecinin henüz daha tamamlanmamış olması, fütihat ve ganimet nedeniyle “Devlet sınıfıyla” halk arasındaki uçurumun henüz daha açılmamış olmasındandır. **Bu aşamada sistem henüz daha içerde, “düzen koruyucu” kurumu, “egemen sınıfın ezilenler üzerindeki baskı aracını”, yani bizim anladığımız anlamda bir “devleti” yaratmamıştır. Fütuhatin-tarihsel devrimin balayı çağı yaşanmaktadır! Suyun kaynağı henüz daha dışarıdadır. Ve herkes akan sudan kendi kovanını doldurmakla meşguldür! Kimsenin diğerinin kovanındaki suya ihtiyacı yoktur. Tepedekilerin kovalarına daha mı çok su doluyordu (ganimetlerin beşte birinin bey hakkı olmasından bahsediyoruz)! O kadar da olurdu artık! Mantık bu henüz! Kısacası, herkes el ve gönül birliğiyle “Devleti” yaratmakla, oluşturmakla meşguldür bu dönemde!..**

TÜRKLER VE İSLAMİYET...

“İsa'nın doğumundan sonraki 7.ci yüzyıl başlarında, 622 yılı, Hz. Muhammed'e Tanrı elçiliği (Peygamberlik) geldi. Bu elçilik: Yeryüzünün Yakındoğu ana medeniyetlerini boğan ve dünya ana ticaret yollarını leşleriyle tıkayan Fars ve Bizans İmparatorluklarını temizlemek için verilmiş bir kutsal görevdi. Bizans, sık sık Barbar aşıları aldığı için, arasıra dirilişe uğratılıyordu. Fars, hem Yakındoğu medeniyetinin ticaret şahdamarı üzerine oturmuş, hem yüzyıllardan beri Barbar aşısı yemediği için kankıran olmuştu. Önce tarih sahnesinden Fars kaldırılacaktı. Çünkü yeryüzünün en büyük iki kadim medeniyet ocağı (Yakındoğu ve Uzakdoğu) arasındaki tikanıklık açılmadıkça insanlık rahat nefes alamıyacaktı. **İşte o zaman, birbirlerinden hiç haberleri yokken, Güneydoğu'da Hicaz Araplığı ile, Kuzeydoğu'da Ortaasya Türklüğü arasında, konuşulmadık bir işbirliği baş gösterdi. Tıkanan en büyük Orta Cihan ticaret yolunu güneybatı ucundan Araplar, kuzeydoğu ucundan Türkler zorlamaya giriştiler”.**

“Araplar da, Türkler de ansızın Batı dünyasının tarihine giriyorlardı. Sosyal düzey bakımından Araplar önde: Yukarı barbarlık konağına erişmiş, medeniyete atlamak üzere idiler. Türkler, onlardan bir basamak geride: Göçebe çobanlık konağında, henüz kentleşmeye geçmek üzere idiler. Bu sosyal ve tarihcil ve coğrafyacıl nedenlerle: Orijinal İslam medeniyetini kurmak Araplara, bu kuruluşu bilmeden de olsa savunmak Türklerle düşüyordu” (Dr.H.Kıvılcımlı, a.g.e)

İşte dinin-İslamın Türklerin toplumsal-kültürel genetik kodlarına girişi bu objektif-tarihsel koşulların gelişiminin sonucu olur. Yani Türklerin Devletleşme süreciyle, İslamla tanışmaları-bütünleşmeleri süreci çakışır. Ortaya çıkan sonuç bir din devleti değildir elbet; ama dini kendi genetik kodlarının içine yerleştiren bir bozkır-aşiret Devletidir. Bu birleşim o kadar kolay olur ki! İlkel komünal toplumda şef tanrı adına sistem merkezini temsil eden instanz değil miydi! Dışardan baktığın zaman gene aynı şeydir söz konusu olan: **Tanrı adına sistemi temsil eden, mülkün sahibi-koruyucusu bir Sultan olayı böyle çıkar işte ortaya. Din, Devletin varoluş ideolojisi olur.** Töre ile Dinsel kodlar böyle uyum haline getirilirler.

Avrupa, Batı falan demeyin sakın! Avrupa'da yoktur böyle birşey. Orada din-Kilise Devletin dışında bağımsız bir kurumdur başından itibaren...

Aslında Türklerin İslamı benimsemeleri tam bir tarihsel devrim örneğidir.

Göçebe-orta barbar bir kavim kendisinden daha yüksek-medeni-bir sistemle ilişki haline girince onun kurum ve kurallarını benimsiyor. Bunu yaparken de tabi, bunları (yani yeni bilgileri) daha önceden sahip olduğu bilgileri-kan bilgi sistemi-temsil eden sinapsların üzerine kaydederek yapıyor. Olay budur!..

“En büyük cihan ticaret kervanlarının güneybatıdaki UMMAN YOLUNDAN Araplar, kuzeydoğudaki İPEK yolundan Türkler davrandılar. Türkler, İbrahim zamanındaki göçebe Semitlerin sosyal düzeyinde idiler. Araplar, kendilerinden önce Greklerin, Romalıların ulaştıkları bezirgan kentlerdeki düzeyde idiler. Türkler, aşiret göçleriyle, toplum olarak, iki Uzak-Yakın Doğu medeniyetleri arasında gelişigüzel trampa yapıcı idiler. Araplar, Finikeliler, Grekler, Romalılar gibi, düzenli, sürekli ve bilinçli yarı korsan, yarı gazveci büyük ticaret alışverişi yapıyorlardı”.

“Yeryüzünde en işlek ticaret yollarının şahdamarı IRAK - SURİYE içinde atardı. Bu iki gelenekçi dörtyol ağız Arapların elindedir. İslamık, işlek ticaret antreposu ve kervansarayı olan Mekke – Medine gibi hicaz kentlerinden kalkışıp yürüyünce, Suriye ile Irak yolları kendiliğindenmişçe önlerinde açılacaktır”.

“Özellikle Fars medeniyeti, İslam yumruğu ile, bir vuruşta iskambil kağıdından şatolar gibi yıkılıverdi. Bu yıkılış tesadüf değildir. "Mucize" iki yanlı vuruşla başarılmıştır. **İslam Araplığı, Yakındoğu medeniyetlerinin geliştirdiği evrensellik ülküsünü bayraklaştıran yukarı barbarlık savaşçılığının yaman dinamizmi ile atılırken, Ortaasya' da göçebelikten kentleşmeye doğru gelişen taptaze Türk gücünü, kendiliğinden, pek düşünmeden, fakat sezerek kendisiyle ortak bulmuştur.. Güneybatı'dan Arap-İslam, kuzeydoğu'dan Türk-Şaman akınlarıyla iki ateş arasına düşen Fars İmparatorluğu, yıldırım savaşları ortasında yıkılmayıp ta ne yapacaktı?”⁹.**

Yukardaki birkaç paragraf aslında herşeyi anlatıyor, başka hiçbirşey söylemeye gerek yok! İslamiyeti, Araplarla Türkler arasındaki ilişkilerin nedenlerini... herşeyi, herşeyi...

Eski bir Türk atasözü var, “halk hakanın dinindedir” diye...

Bu söz Türklerin kahramanlık çağına (“askeri demokrasi” çağına), halkla askeri şefin çıkarlarının henüz daha uyum içinde olduğu çağa ait olsa gerek. Fetihler yapılıyor, ganimetler elde ediliyor, herkes durumdan memnun! Ama yetmiyor bunlar, tarihin önünüze koyduğu görevler büyük, cihana hükmetmek zorundasınız, ya hep ya hiç olarak varolabilirsiniz, sizin kaderiniz böyle çizilmiş! Kim mi çizmiş kaderinizi! İçinde bulunduğunuz coğrafya, medeniyetlerle olan ilişkileriniz, yani tarih...

Ve işte o tarih, böyle bir dönemde önünüze İslamiyeti çıkarıyor. Daha önce de birsürü dinle ilişkileriniz olmuş. Kendi öz dininiz var zaten: Şamanizm. Ama Şamanizm'in artık size dar geldiğini görüyorsunuz, siz cihangir olma sevdasına kapılmışsınız birkere. Bunun dışında Hind'de Hindu dinini, Çin'de Budizmi, Konfüçyus'u tanımışsınız. Ama bunların da size göre olmadığını hissediyorsunuz. Hatta, mümkün olduğu kadar bunlardan uzak durmaya çalışıyorsunuz. Çünkü bunlara yakayı bir kaptırdınız mı yok olur giderdiniz o medeniyetin içinde. Ama İslamiyet onlardan farklıydı, İslamiyette sizi kendisine çeken, bağlayan ve size çok şeyler vaad eden bir başka yan vardı: “Cihad”!..

İslamın “cihad” anlayışıyla Türklerin fütuhât anlayışının örtüşmesi tesadüf değildir. Cihad, “kafirlere karşı kutsal savaş” anlamına geliyordu! Kimdi

⁹ Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın bütün eserleri. <http://www.comlink.de/demir/kivilcim/eserler> (30.11.2005)

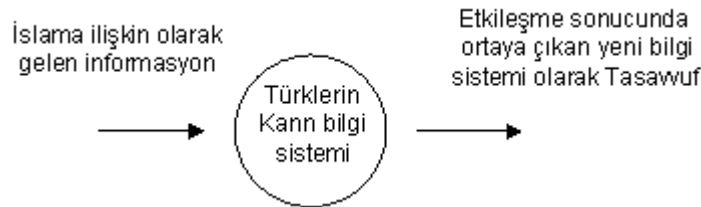
buradaki kafir peki? En başta Bizans ve Fars medeniyetleri değil mi idi? Nitekim İslam önce bu iki “kafirle” hesaplaşmak zorunda kalmıştı! Tabi “cihad” genel bir kavram aslında. İslamın dışında kalan herkesi kapsıyor bir yerde; ama “kafir” derken kastedilen, zenginliği elde tutan diğer rakip medeniyetler oluyor. Din de işin ideolojik kılıfı! Fütuh, fetih ise, barbarların sınıflı toplumları-medeniyetleri bir tarihsel devrimle ele geçirmesi, köleci toplumun kokuşmuş insan ilişkilerinin yerine, taze insan ilişkilerini koymaları değil midir! Yani düşman aynı: Her iki toplumun yolunu tıkayanlar da aynı. Bizans, Fars ve yol üzerinde duran diğerleri!.. “Ganimet” mi dediniz? O da, İslami cihad’ın barbarların fütuh ve yağma anlayışlarıyla örtüşen, onları motive eden en önemli unsuru! Yani her ikisinde de var. “Kutsal savaş”, “dünyayı kafirlerden temizlemek”, “bütün dünyaya hak dinini yaymak”, bunların hepsi Türklerin tarihsel devrim anlayışıyla örtüşen şeylerdi...

TÜRK-İSLAM ETKİLEŞMESİ TASAVVUF SENTEZİNİ DOĞURUR...

Sentez, ürün demektir. Peki ürün nasıl oluşuyor? A ve B gibi iki unsur arasındaki etkileşmenin sonucudur ürün öyle değil mi... Etkileşme öncesi Türklerin (a) “kan” kökenli bilgi sistemiyle, medeni bir bilgi sistemi olan İslamiyet (b) arasındaki etkileşmeyi açıklayabilmek için şöyle bir örnek verelim:

Henüz daha ilkokula gitmekte olan bir çocuğa Kuantum Fiziğini anlatmaya kalkarsanız ne olur? Çocuk hiçbirşey anlamaz! Çünkü “anlamak”, “dışardan” gelen bilgiyi o ana kadar sahip olduğunuz bilgiyle işleyerek bir sonuç-ürün oluşturabilmektir. Çocuğun sizi anlayabilmesi için, “onun bilgi seviyesine” inmeniz” gerekecektir. Ya da şöyle diyelim, çocuk, sizin anlattıklarınızdan, ancak kendi bilgi seviyesine uygun olan bilgileri alabilir.

İşte, ilkel “kan” bilgi sistemine sahip olan barbar Türklerin (a) İslamiyet’le (b) etkileşmelerinde olan da aynen budur. **Bu nedenle, İslamiyet’le ilişkiye giren Türkler’in anladığı İslamiyet ancak İslamiyetin ilk oluşum dönemindeki (Hulafai Raşidin dönemindeki) İslamiyet’tir. Türkler etkileşme esnasında İslama ilişkin olarak ancak kendi bilgi sistemleriyle bağdaşabilen bilgileri alabilirler. Başka türlü mümkün değildir. Gelen bilgiler “kan bilgi” sistemine ilişkin nöronal ağlarda kendilerine en yakın bilgileri temsil eden sinapsları aktif hale getirirler. İslamdan öğrenme ve öğrenerek kendini yeniden yaratma olayı Türkler açısından böyle gerçekleşir. İşte “Tasavvuf” bu şekilde ortaya çıkıyor. İslamın İşleme Teorisi açısından Tasavvuf’un diyalektiği budur. Bu yeni “bilgi” ile çevreyle etkileşmeye başladığınız zaman da, o maddi bir güç haline gelir. Dervişlerin, tarikatların, Ahi Evran’ların gerçekliği bundan ibarettir...**

Gene Dr. Kıvılcımlı'ya dönersek: “Tarikat Güçleri: Her Boy Kan'ının, “Kam” adlı kutsal başlarından İslâm dinine aktarılmış kişilerden kurulmuştur. Kam'lar Şamanizm'in göçebe atılardan, çökkün İslâm toplumuna savaş ülkücülüğünü getirmişlerdi. Aşınan, Derebeğileşen İslâmlığa “İlb'ler” taze KILIÇ gücünü, çeşitli Tarikat (dışı YOL) erleri olan Derviş'ler de tâze İNANÇ gücünü aşılamışlardır”.

“Osmanlı Toprak Düzeni derebeğileştikçe beliren, o, bir karanlık köşeye pusmuş, zenginlere yarıdakçılık eden asalak, dilenci Derviş tipi, sonraki soysuzlaşmalardan fırlamıştır. Oğuz

Oymağında ve Boy'unda Kam ne ise, ilk Osmanlı fütuhatında Derviş odur. İlk Derviş, yürekleri inançla dolduran, ruh koruyucu, moral düzeltici, gereğince kılıca da sarılıp önde dövüşücüdür”.

“Onun için, ilk Osmanlılıkta Derviş te, tıpkı İlb gibi, yerine göre Kolonizatör, yurda bayındırlık getirici toprak üretmeni, örnek işletmeler kuran tarım geliştiricidir. Yerine göre, yalın kılıncı akıncıdır. Orta barbar askercil komunası'nın bütün dinamizmini taşır”.

“Osmanlılık, "Tarikat" adı ile (Tasavvuf bilinci ile), çöken medeniyet yapısına barbar aşısı yapan, hem ekonomik, hem politik örgütler kurdu. İlk Osmanlı fütuhatındaki silâhlı güçler de, tarikat erleri dervişlerle ruh ve beden birliği yaparak gelişti. O nedenle, ilk Osmanlı silâhlı güçlerinde İlb'i (Gaazi'yi) Derviş'ten ayırdetmek güçtür. Bunu bize en iyi belgeleyen şey, Osmanlı ileri atılışında Ordu-Ulus gücünü en örgütlüce ve en bilinçlice temsil eden tarikatların aldıkları adlardır. Birkaçını analiz:

1. "Gaazîyan'ı Rûm": Açıkça, Bizansı temizlemeye gelmiş kılıçeri "İlb"lerin (Gaazi'lerin) dışiyolu (Tarikatı)dır.
2. "Abdâlan'ı Rûm": bunlar da Gaaziyan'dan kıl kadar aşağı kalmayan kutsal savaşçı yürüklerin savaş-politika örgütüdür.
3. "Ahiyyan'ı Rûm": Şehir üretmenleri'nin hür ve kamucu sosyalist loncalarıdır. Zaman zaman ordulaşarak devlet yıkan ve devlet yapan tarikattendirler.
4. "Bağcıyan'ı Rûm": adı üstünde, tıpkı Anadolu'da derebeği zulmüne ve saltanatına karşı savaşmış, Yeniçeriliğin ruhuna işlemiş Bektaşilik gibi, tarım üretmenliği'ni sınır savaşçılığı ile bağdaştırmış bir dervişliktir”.

“Hepsi batınî ("İçerûdan içerû")dirler. Çökkün medeniyet derebeyliklerine karşı içlerine kapanmış gizli savunma örgütleridirler. İçine girdikleri daha ileri üretim yordamında "Ahî" (Kardeşçil), yahut "Kalenderî" (Hoşgörülü: Stoisyen) olarak sosyalistçe çalışıp yaşarlar. "İş başa düştü" mü, çekice, bıçağa sarıldıkları gibi, kılıca, tebere de sarılıp "Pir aşkına" ölesiye dövüşmeyi de bilirler¹⁰.

Tasavvuf, Türkler için, “kan” teşkilatının yerini alan yeni bilgi sistemi olur. “Kan”, daha dar, bir boy’a, bir aşirete özgü gentilice bir bilgi sistemi iken, Tasavvuf, bütün insanları kapsayan evrensel bir bilgi sistemidir.

İlkel komünal toplumda yaşayan insanların Kan bilinci-bilgi temeli- onların farkında olmadan yaşarken öğrendikleri implizit-bilinç dışı- bir bilgi sistemidir. Bu türden bilgilere sahip olmak aynen ana dilin öğrenilmesine benzer. Kendi varlıklarını ancak komünal varlıkla birlikte oluşturabilen bu insanlar için komünün dışında birey olarak varolmanın bir anlamı bulunmadığından, onların bireyler olarak sahip oldukları bilgi temeli de bu komünal Kan bilgi sisteminden ibarettir. İnsanların, doğdukları andan itibaren anne babalarından, çevredeki diğer komün üyesi insanlardan farkında olmadan öğrendikleri yaşam bilgileridir bunlar.

İşte, sınıflı toplum ve birey-kendisi için varolma bilgisi-bilinci böyle bir sistemin içinde gelişmeye başlıyor. Bu nedenle insanlar, üretici güçlerin çok yavaş geliştiği bir dönemde, ancak zamana yayılan uzun bir geçiş sürecinin içinde adım adım kendilerinin birey olarak farkına varabilirler. Toplumsal bir denge “durumu” değişmeye başladığı zaman öyle hemen ertesi gün bunun yerine yeni duruma (sınıflı topluma) ilişkin yeni bir bilinç geçivermez. Bilinç daima maddi gelişmenin gerisinden gelir. Üstelikte bu geçiş bir süreçtir. Arada birçok

¹⁰ Doktor H.Kıvılcımlı, a.g.e

basamaklar bulunur. Sınıflılığın gelişmeye başladığı o ilk zamanlarda, kendini komünden kopuyormuş gibi hisseden, komünden ayrı bir birey olarak var olmaya başladığını hisseden insanlar müthiş bir korkuya kapılırlar. Sudan çıkmış balığa dönerler adeta! İşte İslamiyet'le ilişkiler de bu psikoloji ve geçiş atmosferi içinde gelişmeye başlıyor. Komün suyundan çıkmaya başlayan balıklar, İslamla etkileşmenin sonucu olarak Tasavvuf adı altında kendilerine yeni bir bilinç-bilgi sistemi üretiyorlar. Öyle ki, bu yeni bilgi sistemi artık hem bireyin varlığını görmekte-kabul etmektedir, hem de ona (bireye), bütünü içinde tekrar "kendi varlığında yok olabileceği" bilincini vermektedir. Bundan daha ideal bir çözüm olabilir miydi Türkler için!..

Ama bütün bunlardan, "Tasavvuf" adı altında, sadece Türklere özgü, her dönemde geçerli bir bilgi sisteminin oluştuğu sonucu da çıkarılmasın!..

Türkler'in tarihinde üç çeşit Tasavvuf düşüncesi vardır. Birincisini gördük. Orta barbarlığın kahramanlık çağına uygun dönemin Tasavvuf'u. İkincisi, daha sonra, sınıflı topluma geçildikten sonra, devletleştikten sonra ortaya çıkar. Örneğin bir Şeyh Bedreddin'in Tasavvuf'u bu ikinci türdendir. Kan düzeninden sınıflı topluma geçişe karşı çıkan, sınıflaşmaya karşı bir protesto-başkaldırı düşüncesidir bu. Üçüncü tip tasavvuf düşüncesi ise, atı alan üsküdarı geçtikten sonra, bu gidiş karşısında çaresiz kalan insanların içe kapanarak toplumda kaybolan dengeyi (sıfır noktasını, Hak'kı) bireysel olarak kendi içlerinde aramaları şeklinde oluşur. "Nefsini yok etmek için" uğraşan ve diğer insanlara da bunu öneren bu üçüncü tip dervişler, sınıflı topluma geçişle birlikte olup biten herşeyin, bütün kötülüklerin sorumlusu olarak insanın nefsinin, yani benliğini görürler. Evet, "nefsini bilen Rabbini bilir" diyerek bir gerçeği dile getirmiş olurlar ama, bunun yolunun bireye-nefse karşı çıkmaktan değil, bireyin-nefsin gelişmesinden geçtiğini göremezler. İnsanlığın ancak, inkârın diyalektik inkârı yoluyla, yani bireyin gelişerek kendi bilincine varması yoluyla daha ileriye gidebileceğini, nefsin, ancak bu şekilde kendini inkâr ederek, kendi varlığında yok olabileceğini göremezler...

Türk devletleşmesine-sınıflı topluma geçişe paralel olarak, Türklerin İslam dini karşısındaki konumlarında da büyük değişiklikler olur.

Bu süreç içinde egemen sınıf kendini resmi-Sünni İslamla bütünleştirerek ifade etmeye başlarken, süreç içinde ortaya çıkan halk muhalefeti de kendini İslamın içindeki muhalefetin diliyle ifade etmeye başlar. Türk tasavvufunun bir kanadının Alevilik-Bektaşilik adı altında Anadolu'ya özgü bir dinsel düşünce akımı haline dönüşmesi bu sürecin ürünü olur. Yani önceleri öyle alevilik-sünnilik-"resmi İslam-halk İslamı" ayrımı- falan yoktur ortada, var olan tasavvuftur-halk İslamıdır... Devletleşme süreciyle birlikte Devlet Sünniliği benimseyince halk muhalefeti de kendisini İslamın içindeki muhalefetin diliyle ifade etmeye başlar...

OSMANLININ TARİHSEL DEVRİM GÜCÜ KİMLERDEN OLUŞUYORDU?..

"Osman ve Orhan beylerle maiyetleri, büyük bir devletin temellerini kurmakta olduklarının farkında değildiler. Orhan Gazi'nin kendi namına sikke darbettirmesi ancak 1327 yılında, yani Temurtaş Noyan'ın Anadolu'dan ayrılıp, beğlerin istiklal yoluna girmeleri hadisesi ile başlamıştır. Muhakkak olan şudur ki, Kayı beyleri o sıralardaki Uç Beyleri arasında

medeniyetçe en geri kalan savaş erleri olmuşlardır. Bu cihetten ilk tarihlerini kendilerinden daha çok komşularından öğreniyoruz"¹¹.

Çok önemli bir tesbit! Demek ki, Osman'ın aşireti diğer aşiretlerden (beyliklerden) daha az "medeni", yani daha fazla barbarmış. Diğer beylikler, devletleşme-medenileşme sürecinin birinci aşamasını geride bırakmışlar, yani toprağa yerleşip, küçük birer, "bozkır-aşiret devleti" haline gelmişler. Osmanlı ise daha barbarlığın kahramanlık çağını atlatamamış. O da, çevredeki "medeni toplumlarla", Bizans'la, Selçuklularla, Beyliklerle ilişki içinde, ama o henüz daha "yerini" bulamamış, yani henüz daha bir tarihsel devrim gücü konumunda...

"Ertuğrul ve Osman Gaazi çağlarında henüz ayrı bir ordu gücü yoktur. Bütünüyle, düşünüp davranan bir Ordu-Boy vardır. Böyle bir toplumda askeri sivilden ayırmak kimsenin ne aklına gelirdi, ne elinden. Herşey ateşli bir kaos (mahşer) dir. Orhan Gaazi ile birlikte, daha doğrusu Bursa'nın fethi ile birlikte, amorf kaosun içinde güçlerin biçimlenmesi, atomlaşması başlar. O ayırtlanış içinde başlıca dört tip silâhli güç belirir: 1 - Aşiret güçleri: İlbler, 2 - Tarikat güçleri: Dervişler, 3 - Kent güçleri: Yaya'lar, 4 - Taşra güçleri: Azeb'ler".

"Aşiret-tarikat güçleri tarihöncesi'nin; kent-taşra güçleri tarih'in aramağanıdır. Orhan Gaazi çağında bu iki güç henüz kesince ayrılmamışlardır".

"Toprağa yerleşmiş olanlar (kent-taşra güçleri): yörük toplulukları (cemâatleri) idiler. Bunlar, fethedilen yerlere, en çok da Anadolu'dan Rumeli'ne "yürüdüler". Sefer'de geri hizmetlerini başardılar. Barışta toprağa yerleştiler. Yörük toplulukları, taze insan gücü olarak, çöken Bizans (Doğu Roma) topraklarını kolonize eden Türklerdi".

Bütün bunların özeti şudur: Demek ki Osman'ın aşireti bir bayraktır, Anadolu Tarihsel Devrimi'nin öncü gücüdür. Bu bayrağın arkasında yürüyenler ise, sadece göçebe barbarlar-aşiret güçleri değildir; Anadolu'nun yerleşik toplum güçleri, kent ve kır emekçileri de vardır onun arkasında.

"Örneğin, "Şeyh Üdebâli de, Hacı Bektaş ta Kırşehir'lidirler. Nitekim, Türk dilini savunan bilgin Ahmet Kırşehrî de, Anadolu'da Türk Birliği ülküsünü şiirleştiren (sonra, torunu ile ilk gerçekçi Osmanlı Tarihi'ni veren) Âşık Beşe de, bütün şehir üretmenlerinin kansız Osmanlı fütuhatına kucak açmalarını sağlayan Ahi Evran da, hep Kırşehir'lidirler. Kırşehir, gelişmiş güzel bir kasaba değildir. Anadolu'da Bizans'a karşı ilk Serhad boyu olan Kızılırmak'ın koçbaşı gibi Batıya çıkıntılı yerinde, "Kızılelma" ülküsüne en önde yaklaşan bir Kenttir. İlhanlı ve Selçuklu çöküşünden sonraki Türk dağınıklığına karşı ilk Türk'ün Birlik çıktığını yükselten, birleştirici köy ve şehir örgütlenmelerini geliştiren ocak Kırşehir'dir. Sık sık buluşan bu ermiş üçler, Kırşehir'de toplaşırlardı. Şehir Üretmenleri Örgütünün başı Ahi Evren ile, Türk İlb'lerinin "Ozan"ı Âşık Beşe, o zaman debbak Ahilerin çalıştıkları Kırşehir ırmağı boyunda buluşurlar, Köy Üretmenleri Örgütünün başı Hacı Bektaş'ı beklerler, orada "yârenlik" ederlerdi. Kırşehirli Şeyh Üdebâli'nin Osman'a kızını vermesi gibi, o kızın karnından çıkacak çınar ağacının bütün dünyayı kaplaması rüyası da, Kızılırmak Serhaddinden Sakarya Serhaddine gelişin mitolojisidir. Bütün mitolojiler gibi o Osmanlı "Rüyası" da, yalnız Tarih sezilerinden kaynak almıştır. Osmanlı Orduları bu mitolojik gerçekliklerin hamuru ile yoğrulacaktır"¹².

KENTSİZ AVRUPA-KENTLEŞMİŞ ANADOLU...

Cermenler Roma'ya karşı tarihsel devrim bayrağını açtıkları zaman onlar "kentsiz toplumun" insanlarıydılar. Yani Cermenlerin yaşadığı Avrupa kıtası henüz kentleşmemiş bir coğrafyaydı. Ama Anadolu öyle değildi. Anadolu kentleşmiş bir coğrafyaydı. Türkler gelmeden önce de

¹¹ Togan, a.g.e

¹² Dr.Kıvılcımlı, a.g.e

birçok medeniyete yurt olmuştu Anadolu. Biri batmış biri çıkmıştı bu medeniyetlerin, ama belirli bir birikim hep muhafaza edilmişti bu topraklarda. Bu birikimin muhafaza edildiği yerler ise kentlerdi. Öyle zamanlar olmuştu ki, bu kentler gelişmişler, sadece birer ticaret merkezi olmakla kalmamışlar, aynı zamanda birer bilim ve sanat merkezi haline de gelmişlerdi; ama hemen bunun ardından da, çöküntü, gerileme dönemleri gelince, kentler de kendi içlerine kapanmışlar; ama hiçbir zaman yok olmamışlardı.

Ortaçağ Avrupası kent'leriyle Anadolu kent'leri arasındaki en önemli fark, bunların ayrı tarihsel süreçlerin ürünü olmalarıdır. Ortaçağ Avrupa kent'i, feodal toplumun bağrında oluşan yeni bir toplumun, kapitalist toplumun embriyosudur; Ortaçağ Avrupası'ndaki güç merkezlerinden (kral, feodal bey, Kilise) hangisi tarafından kurulmuş olursa olsunlar, siyasi gücün parçalanmış olduğu bir ortamda, egemen güçler arasındaki çelişkilerden yararlanarak, bunlar arasında denge politikası güderek, bağımsız bir "tüzel kişiliğe"-kent kimliğine sahip olurlar.

Anadolu kentleri ise, daha çok "antik kent" kategorisine girerler. Ama, tipik "antik kent'ler" olarak da değerlendiremeyiz onları. Yüzyıllar boyunca elden ele geçen, her seferinde, kendi üstlerinde yer alan başka bir otoriteye bağımlı olarak varlıklarını sürdürebilen bu kentlerin, antik anlamda bile olsa, kendine özgü kent kimlikleri dumura uğramıştır. Bu nedenle o dönem Anadolu kentlerine kişiliksiz-pasif kentler diyoruz. Anadolu medeniyetlerinin ve kentlerin kaderini belirleyen en önemli olgu, bu toprakların Doğu'yla Batı arasında bir köprü-anayol olmasıdır. Bu nedenle, Anadolu hep bir çekim merkezi olmuş, binyıllar boyunca, altın yumurtlayan bu tavuğu ele geçirmek için birçok savaşlar yapılmıştır. Bu savaşlar sonucunda, bir elden öbürüne geçen, her seferinde farklı bir siyasi otoriteye bağımlı olarak varlığını sürdürebilen Anadolu kentleri, toprağın altında kışın geçmesini bekleyen o tohuma benzerler.

Osmanlı'nın tarih sahnesine çıktığı dönemde Anadolu'da egemen güçler Bizans ve Selçuklular olduğundan, Anadolu kent'leri de bunlara bağlı yerleşim merkezleri durumundaydılar. Bizansa bağlı kentlerin ticari açıdan daha canlı olmalarına karşılık, Moğol baskısı yüzünden, Selçuklu kentlerindeki çoğu Türkmen esnaf ve zanaatkarlarla tüccarlar tam bir bunalım içindeydiler. Artan vergiler yüzünden iş yapamaz hale gelmişlerdi.

Anadolu'nun kır emekçilerinin durumu da kenttekilerle aynıydı. Toprağa yerleşerek hayatını tarımsal faaliyetle kazanan bu insanların (genellikle Türkmen aşiretleriydi bunlar) ürettikleri ürünleri kente götürüp satabilmeleri gerekiyordu. Ama aynı kışa bunları da içine almıştı. Kazandıklarını mültezime veriyorlardı.

İşte, Anadolu'nun kent ve kır üreticilerini, esnaf ve zanaatkarlarını, tüccarlarını Osmanlı'nın peşine takan ortam budur. Bunlar, Moğol soygununa, bu soygunun bir parçası haline gelmiş beyliklere karşı kurtarıcı gibi görürler Osmanlıyı. Hele bir de ilerde, zaten çürümüş olan Bizans altilidipte ona bağlı kentler de ele geçirebilirlerse, bütün Anadolu pazarı ile birlikte Doğu-Batı ticareti de onların eline geçmiş olacaktı. Kaybedecek hiçbir şeyleri kalmamıştı, ama kazanacak çok şeyleri olabilirdi. Bir Şeyh Edebali'nin, bir Hacı Bektaş Veli'nin, bütün o Ahi örgütlerinin, tarikatların Osmanlıyla işbirliği yapmalarının nedeni, başka çıkış yolları olmaması bir yana, hiç de hayalci olmayan bu türden rüyalarıydı da...

FÜTUHATLAR ZİNCİRİ...

"Bursa fethedilince, Ordu-Boy birden bire Ordu-Devlet durumuna girdi. Bursa kenti, Bizans'ın en güvendiği ileri karakolu idi. Bursa Tekfuru'nun kalesi, hazinesi, sarayı içine girilir girilmez, DEVLET'in de içine girilmiş bulunuluyordu. Yalnız bu Devlet, Selçuk saltanatı gibi dost değil, düşmandı. Ortadaki Devlet, Bizans Devleti idi ve yenikti. Bütün sömürüşü, ezişi ile yıkılmıştı. Orhan Gaazi, Bursa Tekfuru'nun hazineleri önünde şaşır kaldığını saklamıyordu: Bu ne zenginlik gücü idi, bu ne askerlik güçsüzlüğü idi? Osmanlı'da bir Tanrıci üstünlük mü vardı?

Âşık'ların, Ahî'lerin, Şeyh'lerin, Abdal'ların hakları olmalıydı. Tanrı Osmanlı'ya "Yürü yâ kulum!" demişti".

"Osmanoğlu yürüdü. Bursa'nın fethinden iki yıl sonra İzmit, Hereke, "iyi bir sarılma" dan sonra İzmit kaleleri kefereden temizlendi. Kocaeli Türklerin olmuştu. Oradan doğru Bizans'ın ana yuvasına gidilemezdi. Onu arkadan, karadan çevirmeli idi. Greklerden, Perslerden ve Makedonyalılardan beri Bizans'ın yolu Çanakale'den geçiyordu".

"Osman Gaazi'nin bağımsızlık ilan ettiğinden 33 yıl sonra, (1333), bütün (Bolu-Bursa-İzmit) Hristiyan ülkeleri, halklarının gönlüyle Osmanlı olmuş, sınır İstanbul'un Kartal semtine dayanmıştı. Bu geniş toprakları, Kayı Boyu'nun Osman kolu, sırf ve sâdece Oğuz Törelî Kan örgütü ile güdemezdi. Fetih gibi, güdümün de tek şartı Silâhlı Güç Örgütü'ne dayanacaktı. Bu örgüt, Bursa fethedilir edilmez ele geçmiş hazinelerden ve Kan gelenek - göreneklerinden yararlanılarak kuruldu. Ve bir anda Osmanlı Ordusu ile birlikte Osmanlı Devleti de bütün orijinal elemanlarıyla biçimlenmeye başladı".

"Orhan Gaazi'nin bu işte üç akıl hocası ve güvenilir adamı: Vezir Alâeddin, Çandarlı Halil Hayreddin, Konyalı Molla Rüstem gösterilir. Bu üç adam, yıldırım çabukluğu ile gelişen olayları karşılamak için gerekli Ordu gücünü biçimlendirdiler. Ama, Ordu daha doğarken, toplumun ve toprak ekonomisinin gelişimi de Devletleşiveriyordu".

Peki bu süreç içinde Osmanlı tarihsel devriminin yaratıcısı o öncü güçlere ne olmuştu?

AKINCILAR...

"Türk erleri içinde, sırf toprak işiyle geçime katlanacağına, "sürekli devrim" gibi "sürekli savaş" içinde kalanlar da oldu. Bunlar ilkel komuna askercil demokrasisi gelenek-göreneğini sürdürdüler. Onlara AKINCILAR denildi. Akıncılar, Osmanlı Ordusunun barış bilmez gerilla güçleri idiler. Onlar için dünyada devlet birdi: Kendi devletleri. Sınır da, çizgisi ve biçimi bulunmayan "Serhad Boyu": Savaş doğrultusu idi. "Hatt-ı müdafaa yok, sath'ı müdafaa vardır" sözü, asıl Osmanlı Akıncılarının parolası idi. Onlar için "Sath-ı taarruz vardı".

"Akıncılar, sınır ve çevrelerinde "at oynatan" şimdiki deyimi ile "Hafif Süvari" güçleriydiler. "Yaz kış düşman topraklarına akınlar yaparak mal ve esir alırlardı. Onların barışı bu idi. "Sefer" dedikleri, Payitahtın katıldığı merkezci savaşlarda ise, düşman topraklarını "keşf" ederler, pusuyu önlerler, ordudan 4-5 gün ileride, inanılmaz çabuklukla "harekât" ve kuşatımlar yaparlardı. Göçebelerin, "KIZILELMA"ya gönül vermiş ATLI savaş İbleri idiler. Ama öyle kalmayacaklardı. Toplum yapısı ile birlikte onlar da deri değiştireceklerdi. Akıncılık, çoğu Türk babadan oğula geçen "OCAK" (bir çeşit gedikli zanaat) sayılırdı. Bunlar ne maaş alırlardı, ne de vergi verirlerdi. Kimilerine Tımar sunulurdu. "Tviça" denilen "Çeribaşı"larından çoğu "Timarlû" idiler. Bu son biçimlenişleri ile Akıncılar, medenî devlet'in profesyonel askeri durumuna gelmişlerdi. 10'lu örgütleri, Onbaşı'ları, Yüzbaşı'ları, Binbaşı'ları yetişecekti. Hepsi birden Akıncı komutanlara bağlanacaklardı. O zaman artık Akıncıları Osmanlılığın taşra silâhlı güçleri sırasına girmiş buluruz"¹³.

Doktor'un gözdesi, "sınıfsız toplum mücahitleri" diye dil uzattırmadığı bu "Akıncılar" ("Ülkücü Gaziler-İbleri"), aslında hiçte Osmanlıya özgü birşey değildir! Aynı "Akıncılar" Cermenlerde de vardı. Bunlar, belirli bir askeri şefin etrafında toplanmış "öncü kuvvetler"di. Bütün "talancılıklarına", "ganimet avcısı" profesyoneller olmalarına rağmen, objektif olarak, tarihsel devrimin öncü kuvvetleri-gerillalarıydı bunlar, bu doğru; ama diğer yandan, "zafer"den sonraki Devletleşmenin, egemen Devlet sınıfının doğuşunun da öncülleri gene bunlar oldular. Çünkü, bu akınlarda en güçlü olan, en çok ses getiren askeri şeftir ki, genellikle, daha sonra diğerlerini de etrafında

¹³ Dr.Kıvılcımlı, a.g.e

toparlayarak zaferi gerçekleştiren de o olmuştur. Bu savaşlarda en çok kahramanlık gösterenler, askeri şef'e en bağlı olanlar da, zaferden sonra, artık kral (Cermenlerde) haline gelen askeri şef'in "Vasalları", Osmanlı'da da, Sultan'ın "Tımarlı Sipahileri", ya da Devlet sınıfının üyeleri ("Seyfiyye") haline gelirler...

"YAYA'LAR"-VE YENİÇERİLİĞİN DOĞUŞU...

Cermenler kentsiz toplumun insanları oldukları için, Osmanlı'yı destekleyen kent ve kır emekçileri yoktu onların arkasında. Avrupa'da kentler çok sonraları kurulmaya başlanmıştı. Peki, Osmanlı'nın peşine takılarak Anadolu tarihsel devrimine katılan bu "kent ve kır emekçileri" ne oldu sonra? O Ahi Evran'ın kent emekçilerine, o dervişlere, o tarikat güçlerine, Hacı Bektaşî'nin kır emekçilerine ne oldu? Çünkü, zaferin kazanılmasında, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda çok önemli bir rol oynuyor bu insanlar o zaman. Ne oldu sonra bunlara?

Kent ve kır emekçileri, Osmanlı tarihsel devrimine örgütlü askeri güçleriyle genellikle "yaya" olarak katılırlardı. Bu nedenle de bunlara "Yayalar" denirdi.

"Yaya'lar ak keçe külâh, renkli bolca çakşır, kalçayı geçen ak gömlek, kaftan giyerler. Biner kişilik örgütlerle düzenlenir, ordulaşırlar. Kılıç-Kalkan, yahut Mızrak-Topuz kullanırlar. Hazarda (barış zamanı): "Çiftlik"lerine çekilip tarımla uğraşırlar, "her çeşit vergiden muaf" olurlar. Seferde (savaş zamanı), 2 akça gündelikle can alıp can verirler"¹⁴.

Çok sürmez, fetihler furyası biraz yavaşlayıpta, "yerleşme"-“Devletleşme” süreci başlayınca, "halk ordusunu" oluşturan bütün bu güçler dağıtılır. Yeni oluşan sistemin örgütlenmesi sürecinde, savaşlarda bağlılığı ve kahramanlığı görülen "Akıncı" şefleri "Tımarlı Sipahi" yapılırken, geri kalanları da "Yayalar"la birlikte "Reaya"ya dahil olurlar. "Halk ordusunun" yerine, Devlete ve Devlet başkanına bağlı, Türk asıllı olmayan savaş esirlerinden oluşan yeni bir ordu örgütlenir¹⁵. "Yeniçerilik" doğar. Sınıflı toplumlar boyunca, bütün devrimlerde olduğu gibi, Osmanlı tarihsel devriminde de, "devrimin" hemen ardından, devrim ilk önce kendi evlatlarını yer bitirir! O Ahi Evran'ların, o dervişlerin, o devrimci tarikatların, o "İlb'lerin, Gazi'lerin" adları geçmez olur artık. Birden yok olmuştur bu insanlar!..

"Osmanlı Tarihçilerinin en uyanıklarından Kâtip Çelebi, kısa not alır gibi verdiği olaylarda, Orhan Gaazi'nin Koyunhisar, Ezengemid (İzmit) ve İznik şehirlerini ele geçirdikten sonra, bir Ordu Düzeni düşünüldüğünü belirtir. Bizansla içiçe girme, artık Osmanlı topluluğu içinde farklılaşmayı gerektirmiştir. Bu ayırtılma: Silâhlıları silâhsızlardan, askeri sivilden ayırmak biçimine girmiştir. Biçim ayrılığının sembolü, o zaman için: Börk denilen bir külâh'tan öteye geçmez gibiydi. Ancak, Börk, büyük önem taşıdı. Toplumun öz yapısında olan değişiklikleri, elle tutulur biçim ve renklerle göze batırdı. Börk'te en ufak değişiklik, toplumun en derin altüstlüklerine belge oldu. Börk, Orta Asya'dan gelmişti. Çünkü Osman Gaazi'nin külâhına "Börk'ü Horasanî" deniyor. Yani Börk, sonra "Kızılbaş" diye kötülenmeye kalkışılrsa da bir Türk başlığı idi. Osman Gaazi'ninki: "Fes büyüklüğünde, kırmızı kadife veya çuhadandır".

"Külâhları değişme" sözcüğü, Osmanlılık ve Türkiye için, zaman zaman Politik ve Sosyal, ileri-geri İhtilâl anlamına geldi. Bunu, hiç iddiasız, Kâtip Çelebi şöyle özetler:

"Alâeddin Paşa (Orhan'ın alçakgönüllü kardeşi) tâlimi (öğretisi) ile Kanunlarla ilgili şeyler, sikke (basılı para) ve libâs (giysi) cend (ordu) ve vezayif (görev ücreti) ve mertebeleri (rütbeleri) tertip eyledi. Ondan önce olan Selçuk sikkelerini değiştirdi ve kendü ismiyle darbeyledi (bastı). Ve dahi Cend'i (Orduyu) Reâyâ'dan (güdülen çiftçilerden) temyiz (ayırt)

¹⁴ Dr.Kıvılcımlı, a.g.e

¹⁵ Benzer süreç Cermenlerde de yaşanılır.

ettirilmek emreyledi". Bu ise, farklı renkte „Börk“lerin giyilmesiyle olacaktı. "Velhâsıl, Beyaz Börkleri Has Kullarına tayin eyledi ve Âyan (gözbebeği: hatırlılar) ve etbâ (uydu) kul' larına Kırmızı Börk tâyin eyledi".

„Bugüne dek Türkçe'de söz pelesengi olmuş "Yaya kalmak", besbelli ilk Osmanlı Türk askeri "Yaya"ların başına gelenden aktarma bir anlamdır. "Yaya"lar, anlaşılıyor ki, ilkin "Yaya kalmak" istememişlerdir. O zaman Klâsik Tarihin şu satırlarıyla "yeni" bir duruma geçilmiştir: "Teşekkülleri artık maksadın ruhuna uymayan ve haşarlıkları sâbit olan bu askerlerin yerine, 1330 tarihinde dışarıdan, sonra da içeriden alınan Hristiyan çocuklarından teşekkül etmiş yeni bir milis."

“Maksadın ruhu: "Askerin siyasetle meşgul olmaması" idi. Ama öyle bir asker 1300 yıllarının Türk toplumunda bulunamazdı. "Yaya"ları "yaya bırakmak" yoluna gidilmeliydi“.

„Gündeliğini ömür boyu Padişah'tan aldığı için boynu eğri kalacak daimî ordu (aylıklı asker) birinci şarttı. Müslüman yayalar kıyasıyla "materyalist"tiler. Maaş oltasını yutan askerler ise kolay başkaldıramazdı. Sonra, yeni milis Hristiyan kökten koparıldığı için yalımı alçak kalacaktı“.

„Klâsik Osmanlı Tarihi, ilk Müslüman-Türk hür köylülerinden kurulu Yaya askerin yerleşip kökleşmeden ortadan kaldırılışını şöyle özetler:

"Ondan sonra bunlar (Yayalar), Sefer'de Hazar'da (Barışta) giderek fesad itmiye başladılar. Ondan sonra Padişah, küffâr evlâdını (Müslüman olmıyanların çocuklarını) devşirip getürtmek ihtiyâr eyledi (diledi), ve askere munzam (katışık) oldular, ki İslâmlık şerefine kavuşalar ve hem din düşmanlarına Cihat (kutsal savaş) ideler. "Vaktâ ki 1000 oğlan getürdiler, her birisine 1 Dirhem ziyade idüp, herkesin istidadine göre isimlerini YENİÇERİ diye adlandırdılar“.

„Yeniçeri, adı gibi kendisi de bir Türk icadıdır. Türkler, "Rum" dedikleri Anadolu'ya gelir gelmez, biraz genişlemek ve Devletleşmek isteyince, azınlıkta kaldıklarını, sonra bu azınlığın da Devlet disiplinine, eski Bizans yığınları kadar yatkın olmadıklarını gördüler. O zaman, ele geçmiş yerlerin eski medeniyet usulleri ile köleleşmiş insanlarından yararlanmak zorunda kaldılar“.

„Yeniçerinin ikinci karakteri: "Devşirme" oluşudur. Müslüman-Türk olmayanlardan asker yazmak, Osmanlıdan önce başka Oğuz Boy'larında da denenmişti. Yeniçerilik: "Aydın Oğullarının yaptığı gibi, harpte alınan erkek esirlerden beşte birini Şeriat kanununa göre, devlet hazinesine almıya ve bunları ileride askerlik hizmetinde kullanmak üzere yetiştirmeye teşvik" yolunu tutmaktı. Osmanlıda buna PENÇİK Kanunu denir. "Penç: Beş" ve "Yek: bir" sözcüklerinin Türkçeleştirilmişinden gelir. Askerliğe yaramaz erkek ve kadın esirlerden "Nakden vergi" alınırdı. Askerliğe alınanlara ise, Acemi Oğlan, yahut Pencik Oğlanı denirdi“.

„Ne var ki, vücudu kafası Hristiyanlıkla biçimlenmiş kimseleri, sırf esir düştükleri için katlandıkları hizmetlerinde tam başarılı bulmak olağan olamazdı. Nitekim, pek çok mahzuru görülmüş olan bu usul de terk olundu. İlk denemeler, yetişkin esirleri sağlam Osmanlı askeri yapamamıştı. Böyleleri ne askerlikçe, ne kültürce, ne ülküce Osmanlıya yarayamazdı“.

„O zaman, yüzde yüz Osmanlı icadı olan köklü bir adam yetiştirme yolu ortaya çıktı: "TÜRKE VERMEK", ya da "TÜRKÜN ÜZERİNE VİRMEK"! Yeniçeri, "RUH"unu Türkten alacak, "BEDEN"ini Padişaha satacaktı. 10 ile 25 yaş arasındaki esirler, ufak bir bedel ödenerek, Türk köylüsünün yanına verildi. Orada dil, din, gelenek görenek benimsetildi. Sonra "Acemi Ocağı"nda askerlik zanaati öğretildi. Bu eğitim ve öğretim

başarıyla sonuçlanınca, "Bedergâh" dedikleri, Türkçesi "KAPIYA ÇIKMA" işlemi ile Yeniçeri yapıldı"¹⁶.

YENİÇERİLİĞİN RUHU: BEKTAŞİLİK...

„Tarihçe Pençik 1360 yılı, Yeniçeri 1360-65 yılı ortaya çıkar. Hacı Bektaş'ı Veli 13'üncü yüzyılın ikinci yarısında ölür. O bakımdan Hacı Bektaş kişi olarak Yeniçeri kuruluşuna katılmış olamaz. Yeniçeri Börk'ü aslında bir Ahî başlığıdır. 45 santim yüksekliği arkaya tiftikten "yatırtma"lıdır. Önündeki gümüş yahut madenden yuvarlak "Yünlük" veya "Tüylük" (Kaşıklık) taşlarla süslüdür. Yukarıki çembere dek uzar. 4 parmaktan ötesi bir demir çenberle arkaya devrilir, genişleyerek omuza iner. Bu "Yatırtma" bölümü, efsanece: Yeniçerinin başını sığazlayan Hacı Bektaş'ın cübbesindeki yenin sembolüdür. Ocak ve Tarikat, karşılıklı kişi ilişkileri ile bağlı bulunurlar. 94.cü Cemâat Orta'sında, Hacı Bektaş'ı Veli'nin vekili olan BABA oturur. Pîr Evinde, Hacı Bektaş Türbesinin BABA'sı ölünce, İstanbul'da Yeniçeri Ağasından taç giyer"¹⁷.

Doktor herşeyi en ince ayrıntısına kadar anlatıyor. Ama Yeniçerilikle Bektaşilik arasındaki bu ilişki nereden geliyor, aradaki bağlantının kaynağı ne, onun üzerinde durmuyor! İlk bakışta önemsiz bir olay gibi, Yeniçeri nere, Bektaşilik nere, biri kır emekçilerinin örgütü, diğeri ise Hıristiyan çocuklarından devşirme ilk düzenli ordu gücü...

„Osmanlılığın kuruluşu, Ahî örgütüyle desteklenmiştir. Osman ve Orhan Gaaziler gibi Murat I de, Tarikatın nüfuzundan büyük ölçüde istifade etmiştir. Ancak, Yeniçerilik doğarken, artık Batınîliğin eski biçimleri gibi Ahîlik te görevini bitirmiş, yerini Bektaşiliğe bırakmıştır“ diyor Doktor. Neden? Bu sorunun da cevabı yok Doktor'da.

Yeniçerilerin Bektaşilikle ilişkisi sorunu...

Yeniçeri yapılmak için devşirilen Hıristiyan savaş esiri çocuklar „eğitilmeleri için“ nereye veriliyorlardı? Kırsal bölgede, tarımla uğraşan müslüman ailelerin yanına değil mi?.. Kimdi bu “kırsal bölgedeki müslüman aileler” peki? „Tarihsel devrimin önderi“, eski „Ülkücü Gazilerin“ „yaya“ bıraktığı kır emekçileri değil miydi bunlar? Evet!.. Bektaşilik de bu insanların örgütü zaten¹⁸. Osmanlı, Devletleşme sürecine giripte, kendisini „Çoban“, emekçileri de „Reaya“ (sürü) olarak görmeye başlayınca, tarihsel devrime aktif olarak katılan bütün o tarikat güçlerini, dervişleri, Ahi'lerin örgütlü insanlarını saf dışı bırakınca, bunlar, arada sırada isyan eden, ama esas olarak kendi içine kapalı, dünyaya küsmüş „Batını“ örgütler haline gelirler. Ama, bunların arasından „kır emekçileri“, fırsat bu fırsattır diyerek, „Devlet“ tarafından yanlarına verilen Hıristiyan çocuklarına kendi dünya görüşlerini aşılama çalışırlar. Kim bilir, belki de „Yaya“ bırakılmalarının intikamını bu şekilde almaya çalışmışlardır. Yeniçerilerle Bektaşiliğin ilişkisi-işin kökleri bakımından- buradan kaynaklanıyor olsa gerek.

YENİÇERİLER...

Hikayenin devamı için şimdi artık tekrar Çamuroğlu'na geri dönebiliriz:

Şöyle diyor Çamuroğlu: “Devletçi tarihçilerimiz, Hristiyan nüfusun, çocuklarını, onların geleceği için- ve de tabi evlerinden ve sofralarından bir boğazın eksilmesi için- devşirme

¹⁶ Dr.Kıvılcımlı, a.g.e

¹⁷ Dr.Kıvılcımlı, a.g.e

¹⁸ Burada bir noktanın altını çizelim: O zamanın Bektaşiliğiyle daha sonra şekillenen Bektaşilik-Alevilik aynı şey değildir. Başlangıçta öyle Alevi-Sünni ayrımı falan yoktu. Tasavvuf-„Türk Heterodoksisi“-idi varolan.

olarak vermek istediklerini yazarlar!.. Bütün bu tür savunular belirli bazı örneklere dayanarak ileri sürülür tabi. Oysa tam tersini gösterebilecek örnekleri bulmak ve göstermek de pek zor değildir. Ama, neden ve nasıl olmuş olursa olsun, her iki durumda da, değişmeyen bir sonuç vardır ortada; bu çocukların ani bir hamleyle dilsel, dinsel-yani kültürel olarak derin bir şoka sokulmaları. **Bu andan itibaren bu çocuklar artık, insanın kültürel ve doğal anlamlarıyla, hiçbir yerin ama Devletin çocukları olacaklardır. Hristiyan kültürlerinden kopartılmışlardır ama Müslüman toplumu ve kültürü içine de alınmayacaklardır. Evlenmeleri, dolayısıyla meşru çocuk sahibi olmaları yasaktır. Müslüman kültürünün bu temel unsurları kendilerine sadece öğretilmiştir. Bunu yaşayamayacaklardır. Koparıldıkları kültüre yabancı olmaları, en azından onu kınamaları gerekmekte ve kendilerine öyle olmaları gerektiği öğretilen kültüre de başka tür bir yabancılaşma duymaları beklenmektedir...**

Ve şu soruyu soruyor Çamuroğlu: “Niçin hiçbir Türk tarihçisi bu devşirme çocukları düşünmez? Niçin yazmaz? Niçin hissetmek istemez? Belge olmadığı için mi? Güldürmeyin beni, belge olmadan o kadar çok kanı, niyet, kasıt tarih bilimi olarak yazıldı ki! Gelin, hiçbir belge olmadan birlikte düşünelim isterseniz, biraz hayal gücümüzü zorlayarak 10-12 yaşlarındaki o çocukları bir gözümüzün önüne getirelim. Biraz kendi çocukluğumuzu da düşünerek ortaya bir belge çıkaralım”:

“Bir köyde yaşıyor, Grekçe, Sırpça ya da Bulgarca konuşuyoruz. Hiçbirimiz Türkçe bilmiyoruz. Türkler tarafından yönetildiğimizi ve onlardan korkmamız gerektiğini, onların atla dolaştıklarını, Müslüman olduklarını, sarıklar sardıklarını da biliyoruz. Ninelerimiz, bizi onlara vermekle korkutuyor yaramazlık ettiğimizde. Adlarını duyduğumuzda dahi ürperiyoruz bazen. Yine de oyunlarımız var, derelerimiz, balıklarımız var, bazen “Türk olarak” bizi korkutan arkadaşlarımız var. Bizi döven ve nadiren seven bir babamız ve bizi seven ve daha az canımızı yakan bir anamız var.

“Türkler geliyor!” dediklerinde oyun oynuyorduk söz gelimi. Yakındaki köydeymişler. Büyük çocuklar “çocukları götürüyorlarmış” dediler, biz inanmadık ama yine de korktuk. Yarın bizim köye geleceklermiş, öyle duyduk. Babamız o gece içmedi, hep sustu, ya da çok içti hep bağırdı. Anamız niçin yortularda yaptığı yemeklerden pişirdi? Hem de az az değil çok çok verdi. Bu defa bu korku niçin oyuna benzemiyordu?

Sabah bütün köy suskunluk içindeydi. Bizi oyun oynamaya da bırakmadılar. Her çocuk kendi ailesinin yanındaydı. Öğle olmak üzereydi onları gördüğümüzde, çok güzel atları vardı, çok fazla ve güzel kılıçları, topuzları, kalkanları, okları ve yayları vardı. Anlamadığımız, hiç anlamadığımız bir dil konuşuyorlardı.

Papaz bizi niçin sıraya dizdi? Büyük çocukların söyledikleri gerçekten doğru muydu? Niçin bütün çocukların babaları buradaydı ve niçin papazın elinde vaftiz defterleri vardı? Babalarımız niçin yüzümüze bakmıyordu? Kadınlar niçin hiç görünmüyordu? Hiç inanmak istemiyorduk ama galiba büyük çocuklar haklıydı. Elimize kolumuza bakıyorlardı, cılızları bir yana, gürbüzleri diğer yana ayırıyorlardı, biz hep arkadaşlarımızla yanyana olmak istiyorduk. Ama yarısından ayrılmıştık bile, yarısı cılızdı. Anlamadığımız bir dille bağıryorlardı. Artık korkudan ağlayacak halimiz bile kalmamıştı. Babalarımız da hiçbirşey yapmıyordu. Stefanos kulağıma eğilip “Bir boğaz eksilecek diye seviniyorlar” dedi. Ben onun ayağına bastım, “onu diyen senin babandır” dedim. Ayağına bastığıma kızmadı bile, hiçkırıyordu. Artık sonrasını anlatmak istemiyorum. O kızıl elbiseleri giydirdirlerken nasıl korktuğumu, uzun yollarda nasıl yorulduğumu, sünnetin ne olduğunu nasıl öğrendiğimi, artık hiçbirşey anlatmak istemiyorum, seneler geçti artık;ben bir yeniçeriyim”...

“Böyle bir belge bulunabilir mi Osmanlı arşivlerinde?.. Şimdi ey aklıselim sahibi okur, senin karşına üstü sultan bilmemkim tuğralı bir belge çıkarsalar ve bu belge, devşirilen Hristiyan çocuklarının vatan, millet, padişah ve hak dini

uğruna sanki bir oyuna gidermiş gibi şen şakrak devşirildiklerini yazsalar, hangisine inanırdın? Şimdi ey sağlıklı okur, 10-12 yaşlarında, belgemizde anlattığımız gibi bir olay senin başından geçseydi, bugün varolan akıl sağlığını koruyabilir miydin?..

Ezilmiş çocukluğun, parçalanmış kültürel kimliğin acısının kimlerden çıktığını öğrenmek isteyenler, yeniçerilerin zaferlerine ve kanla bastırdıkları ayaklanmalara baksınlar...

Yeniçerilerin insanlaşma süreci...

Sonra, çok daha sonra bu insanlar bir yerde kendilerine ait bir şeyler yaratıyorlar. Toplumun geleneksel karşı'larıyla kaynaşıyorlar. Kaskatılıkları azalıyor çünkü açık cinsel bağlanmalar yaşayabiliyorlar, çünkü çocukları oluyor. Sonra, can korkusuyla savaşa gitmeyip, savaştan kaçıyorlar. Ayaklanma bastıracaklarına ayaklanıyorlar, kendilerine özgü bir kültürel kimlik yaratıyorlar. İşte, tarihçilerimizin “yeniçerilerin bozulması” dedikleri olay budur. Bizse buna, onların büyük ölçüde kendi çabalarıyla yarattıkları bir kültür içinde yaşamaya başlamaları anlamında insan olmaları, insanlaşmaları diyoruz”¹⁹

Devletleşme ve “sürü”ye karşı çoban köpeği ihtiyacı...

Evet, fetihler, beşte bir bey hakkı falan derken eski aşiret yapısı değişmeye başlayıpta, bal tutan parmağını yalamaya başlayınca, o eski eşitlikçi bey ve etrafındakiler bir süre sonra toplumdaki koparak onu gütmeye çalışan birer çoban haline gelirler. Ve bu süreç içinde, her çobanın olduğu gibi bunların da bir çoban köpeğine ihtiyaçları ortaya çıkar. İşte, yeniçeriler bu yeni ilişkinin-Yönetenler-Yönetilenler, çoban ve sürü ilişkisinin- ortaya çıkışının vazgeçilmez aygıtı olurlar. Onları yaratan, Yönetenlerin Yönetilenler üzerine uygulamak zorunda oldukları zor faktördür. Yönetenler bu zor gücünü toplumun kendi içinden asker temin ederek falan oluşturamazlardı o zaman. Çünkü bir aşiret toplumdur söz konusu olan. Öyle, bunlardan bir kısmını diğerlerinden ayırarak onları devletin zor gücü haline getiremezsiniz. Burada söz konusu olan bir sınıfın-ki bu Devlet sınıfıdır-diğer sınıf-Yönetilenler sınıfı-üzerine uygulamak zorunda olduğu zor'dur. Yeniçeri örgütünü vareden diyalektiğin altında yatan gerçek budur.

Sonra, Devlet büyüyüp, geliyor, dört kıtaya yayılan devasa bir güç haline geliyor. Bu süreç içinde yeniçeriler de hep aktiftir. Devletin vurucu gücü-robot askerler olarak kendilerine verilen görevleri yerine getirirler. Asarlar, keserler, robot askerler olarak ne emir verilirse onu yerine getirirler. Zaten bu döneme ilişkin kimsenin-yani o Devletçi tarihçilerin!- bir şikâyeti de yoktur onlardan! Devletin çoban köpekliğini yaptıkları sürece baş tacı edilirler hep! Nedir o bugüne miras kalan mehteranlar falan, bunların hepsi yeniçerilerin o Devletçi kültürünün övünçle hatırlanan parçaları değil midir!..

Ama sonra işler değişmeye başlar. Çünkü artık, on altıncı yy'ın ortalarından itibaren işler ters gitmeye başlayacaktır Devlet için. Bunun nedenlerini daha önceki çalışmalarda uzun uzun açıklamaya çalıştığımızdan burada tekrar işin ayrıntılarına girmiyorum. O dönemin koşullarını birazcık hatırlamaya çalışalım yeter:

YAPISAL DEĞİŞİM SÜRECİ VE II.MAHMUT USULÜ ÇÖZÜM!..

¹⁹ Çamuroğlu, a.g.e:s10

16.yy ın ortalarından itibaren işler değişmeye başlar demiştik. Herşeyden önce fetihçilik tarihe karışıyordu artık! Bütün bir yapısını-üretim tarzını ve de kültürünü-bilgi temelini- fetihçiliğe göre düzenlemiş olan Osmanlı için yeni bir sürecin-yapısal değişim sürecinin – başlamasıydı bunun anlamı! Aslında bu durumda, normal koşullarda, yeni bir barbar akınının-ya da uç beyliğinin ortaya çıkması ve Osmanlı'yı yok ederek yeni bir devlet kurması gerekiyordu! Tarihsel devrimler çağının-İbni Haldun yasalarının-gereği bu idi. Ama bu mümkün değildi artık! Çünkü, bütün o uç beyliklerinin hepsi Fatih devrinde çoktan yok edilmişlerdi! Orta Asya'dan yeni göçler de gelmiyordu, yani bir Timur da yoktu ortada! İşte o andan itibaren yeni bir süreç başladı Osmanlı için. Ve fetihçiliğe lojistik destek sağlamak üzere düzenlenmiş olan bütün o toprak-tımar-sistemi-maddi yapı- değişmeye başladı. Dış dinamik iç dinamiği de etkileyerek, “yapısal değişim” adını verdiğimiz sürecin başlamasına neden oldu²⁰ ..

Peki, iyi güzel de, nasıl bir düzen gelmekteydi eskinin yerine?..

Yavaş yavaş mülk sahibi haline gelen mahalli liderler -adına Müslüman kesimde “eşraf-ayan”, gayri müslimlerde ise “çorbacı, knez kocabaşı” denilen, ticaretle uğraşan mahalli liderler-yeni güç odakları olarak ortaya çıkmaya başlıyorlardı. Osmanlı'ya özgü klasik toplumsal sınıfların-yöneten Devlet Sınıfı'nın ve de yönetilen reaya'nın- yanı sıra yeni bir sınıf daha-“orta sınıf”- ortaya çıkıyordu²¹ .

Kimdi ne idi bu yeni orta sınıf, feodaller-derebeyleri mi idi bunlar, yoksa protokapitalist unsurlar mı idi, bütün bunları daha önce ele almıştık <http://www.aktolga.de/t7.pdf> . Şu an altını çizmek istediğimiz nokta, Osmanlı'nın-Devlet'i yönetenlerin- bu süreç içinde, bütün bu olup bitenler-yapısal değişiklikler-karşısında geliştirdikleri ruh hali ve buna bağlı olarak aldıkları tavırdır...

Yapısal değişim süreciyle birlikte ortaya çıkan ve “batılılaşarak” devleti kurtarma anlamına gelen Batı toplumlarına özentisi daha 17.yy da “Lâle Devrinde” başlamış olsa da, Patrona Halil İsyanı'ndan²² sonra gözü korkan Osmanlı 19.yy' ın başlarına kadar kuyruğunu kısıyor oturur! Çünkü bu yapısal değişiklikler o dönemde henüz daha Devlet'i tehdit eder hale gelmemiştir, Osmanlı, herşeye rağmen durumu idare etmektedir. Ama iş ciddileşipte yapısal değişim²³ Devlet'i tehdit eder boyuta ulaştınca durum değişir. Artık eski kabına sığamaz hale gelen minareye-üretici güçlere-yeni bir kılıf dikmek gerektiğinin farkına varılır. Hem, gelişerek artık eski çerçeveye sığamaz hale gelen üretici güçleri-iç dinamiği-tekrar kontrol altına alabilmek, hem de, Devleti merkezileştirerek güçlendirmek için, batılı devletlerin talepleri de gözetilerek-onların da hoşuna gidecek şekilde- bir “reform”-“modernleşme” programı geliştirilir.

Ama işe nereden başlanılacaktır?..

Evet asıl tehlike mahalli güç odaklarıdır-Ayanlardır-Devletin merkezi gücünü yiyip bitiren bunlardır, ama olay burada bitmiyordu ki! Ateş bacayı çoktan sarmış, Devletin-

²⁰ www.aktolga.de 7.Çalışma..

²¹ Bu “orta sınıf” kavramı K.Karpat'a ait. Protokapitalist bir potansiyel-geçiş dönemi unsuru bir sınıf-anlamına geliyor bu. Tam yerine oturduğu için ben de kullanıyorum bu kavramı. Yoksa otomatikman burjuva falan değil bunlar. Bir tür mahalli güç odakları-mahalli liderler..

²² Devlete karşı olan bütün bu isyanları bize hep “gericilerin” “ilerici devlete” karşı başkaldırışı olarak öğrettiler!.. Avrupa'da burjuvalar Orta Çağ'ın köylü isyanlarına sahip çıkarlar; ama ne hikmetse, bizde “sahip çıkılacak” olan hep Devlettir! İşte size burjuva kültürüyle devletçi kültür arasındaki fark!

²³ Dikkat edin, burada söz konusu olan Devlete rakip yeni bir sınıfın-“orta sınıfın”-ortaya çıkışıdır. Devlet için tehlike olan da budur zaten! Devletin yapısal değişime karşı olmasının nedeni de budur...Merkezi otoritenin yerini yavaş yavaş “ademi merkezietçi” bir yapının ve mahalli liderlerin almasıdır...

Yönetici Devlet Sınıfının- Yönetilenler üzerindeki baskı aracı olan orduyu da-yani yeniçerileri de-içine almıştır. Zaten başından beri, yani bu devlet Devlet olalıberi “onun ezeli düşmanı olan Bektaşilik” virüsü yeniçerileri de iyice kendine benzetmiştir. Bir devlet düşününüz ki, güvенеbileceği bir ordusu bile kalmamıştır artık elinde! Ama Devletin, önce orduyu düzene sokayım da sonra diğerlerini hallederim deme lüksü de yoktur elinde. Çünkü o Ayanların-mahalli liderlerin her birinin küçük çaplı birer orduları da vardır. Devlet, önce yeniçerilere dokunmaya kalksa, dimyada pirince giderken evdeki bulgurdan da olacak dımdızlak ortada kalacaktır!..

Ama, Osmanlı’da oyun çoktur lafı boşuna çıkmamıştır bunun da yolunu bulur Osmanlı!. Tamam dedi II.Mahmut Ayanlara, beylere, tamam, gelin anlaşalım!.. “Sened-i İttifak” ve ötesi...

Onlar da geldiler. Ama her ihtimale karşı ordularını da beraberlerinde getirerek İstanbul dışında bıraktılar!.. Oturdular konuştular Sultanla ve adına SENED-İ İTTİFAK denilen bir anlaşma yaptılar (1808). Yapısal değişim sürecinin dinamiklerine uygun, yeni, ademi merkezietçi bir düzenin anayasasıydı bu. Aslında onlar da-yani Ayanlar da- merkezi bir yönetimin varlığına taraftardılar. İstedikleri, gücün bölünmesiydi. Aynen Ortaçağ Avrupasında olduğu gibi bir düzendi istedikleri. Bir yanda merkezi krallık-Sultan olacak, diğer yanda da mahalli güç odakları-Ayanlıklar, bir tür feodal yapılar. Avrupa’da kapitalizme geçişe yol açan bu gücün bölünmesi olayı ennihayet bizde de gerçekleşiyordu!

Ama öyle olmadı işte. Aslında bir tür manevraydı bütün bunlar Devlet için! Nitekim, daha anlaşmanın mürekkebi bile kurumadan, bir punduna getirip kısa bir süre önce masaya oturduğu bütün o güç odaklarını (“ya Devlet başa ya kuzgun leşe” diyerek) yok ediverdi II.Mahmut!..

Kendisine rakip olabilecek bu mahalli güç odaklarını (Müslüman orta sınıfı) yok ettikten sonra işi kolaylaşıyordu artık Devletin. Sırada şimdi Bektaşiler ve yeniçeriler vardır. Bu arada, Rus harbi bahane edilerek kurulan yeni ordunun da aracılığıyla bu engel de ortadan kaldırılır (1826)..”İlerici padişahın” yolu açılmıştır artık. Açılan bu yoldan kimler çıkmaz ki daha sonra tarih sahnesine!..

“İlerici”, “Kemalist” ve de “solcu” aydınlarımıza sorarsanız , bu olay- yeniçerilerin yok edilmesi olayı Devletin batılılaşması yolunu açan “Hayırlı bir Vaka”dır, bir dönüm noktasıdır tarihimizin!. Öyle ki, bu andan itibaren II.Mahmut’un açtığı yolda ilerleyen Devlet, (yeni tipten devşirmelerden oluşan) “modern bir ordu” gücünü de arkasına alarak yukardan aşağıya doğru toplumu “modernleştirecektir”. Bu süreç Devleti kendi halkına karşı yabancılaştırırsa da, “Batı kültürü geleneksel halk-İslam kültürüne göre daha ilerici olduğu için”, sonuçta Devlet ve toplum niteliksel olarak değişeceklerdir?

Devlet, “yukardan aşağıya doğru burjuva devrimini gerçekleştiren “İlerici” bir güçtür artık” literatürde!..

Ya halk mı dediniz? “İslam dininin-kültürünün karanlık dehlizlerinde kulaç atmaya çalışan gericiler yumağı olarak” Devletin bu ilerici hamleleri karşısında direnseler de değişmeye mecbur kalacaktır onlar da. Bunun da adına “halka rağmen halk için devrim yapmak” denilir! İşte size Jöntürklerin-İttihatçıların-Kemalistlerin ve de günümüzün “solcularının” devrim anlayışı! İşte size yeni tarih tezi! Bazı “liberaller” ve de “solcular” “resmi tarihe” karşı olduklarını

söylerler! Hani nerede, hepsi göz boyama bunların! Siz kendiniz o resmi tarihin, o kültür ihtilalinin ürünüsünüz bir kere! Devletin verdiği yeni tipten o modern devşirme üniformalarını üstünüzden çıkarıp atmadıkça da bu konuda söz söyleme hakkınız olamaz!..

Bir an için o ayanların-derebeylerinin Batı'daki gibi feodaller olduğunu, o yeniçerilerin de, "Devlete karşı ayaklanan, artık esnaf, tüccar falan haline gelmiş ayaktakımı" olduğunu düşünsek bile, Osmanlı'nın bunlara karşı mücadelesi "ilerici" mi sayılmalıdır! Bir yanda, can çekişmekte olan antika bir İbni Haldun Devleti, öte yanda ise, "ademi merkezietçi" bir yapının unsurları olan feodaller, ve de "isyancı esnaflar-tüccarlar haline dönüşmüş yeniçeriler", hangisi daha "ilericidir" bunların!!..

Bütün bunları Avrupa'daki tarihsel gelişme süreciyle kıyaslamak için Roma'yı alteden Cermenler'in kurduğu o "Büyük Roma Cermen İmparatorluğu'nu" düşünelim...

Bu devletin içinde de daha sonra adım adım feodal bölgeler oluşmaya başlamıştır. Şimdi burada, feodallere karşı en büyük feodali-merkezi devleti savunmak mıydı "ilericilik"! Nitekim, o feodal beyliklerin içinden de daha sonra burjuvazi gelişmeye başlar, kapitalizme geçiş böyle olur Avrupa'da. Bu geçiş sürecinde burjuvazinin yerel feodallere karşı merkezi güçle-Kral'la işbirliği yapması olayı ise farklıdır. Nitekim bizde de buna benzer bir ittifakı Balkanlar'daki milliyetçi-burjuva unsurlar yaparlar. Ve bu doğrudur da. Ama, yerel-feodal unsurlara karşı merkezi Devlet'i güçlendirmek adına onu savunmak farklı birşeydir ve resmen gericiliktir bu! İşte bizdeki "ilericiliğin"- "devrimciliğin" kaynağı-çıkış noktası hep bu güçlü-merkezi Devlet anlayışı olmuştur! Niye?

1)Çünkü bizde ancak Devlet varsa vardır herşey!..

Tipik aşiret-töre-mantığıdır bu! Ya "Devlet başa ya da kuzgun leşe" atasözü boşuna çıkmamıştır ortaya!. Önce bu Devlet varolmalıydı-selamete ulaşmalıydı ki, ne yapılacaksa ancak ondan sonra-onun içinde yapılabilirdi! Mantık budur bizde! Bütün o Osmanlı ve Cumhuriyet "aydınlarının" ortak özelliği-Devlet anlayışı budur. Bu insanları, tipik bir İbni Haldun Devlet'i olan Osmanlı'yı kutsamaya götüren, onları Devlet eliyle devrim yapma (önce burjuva devrimi, daha sonra da sosyalist devrim) anlayışına götüren ruh hali budur!

2) Devleti kutsamanın, onu her dönemin vazgeçilmez "ilerici gücü"- unsuru olarak kabul etmenin ikinci nedeni ise ideolojiktir; temelinde de bir tür kültür ihtilali olan "batılılaşma" olayı yatar bunun. Çünkü, "batılılaşınca", son tahlilde bir informasyon işletme sistemi olan insanın ve toplumun bilgi temelini artık Batı kültürü-Batı bilgi sistemi, batılı değer yargıları- batılı dünya görüşü oluşturuyor. Bu durumda ise şöyle düşünmeye başlıyorsun: Batı'da burjuvazi feodallere karşı ilerici bir güç olarak ortaya çıkmamış mıdır, işte bizde de bu rolü, yani feodallere karşı olma rolünü Devlet üstlenmektedir, bu kadar mekanik ve basit!.. Batıcı aydının kafası böyle çalışmaktadır²⁴! İşte, yeniçeri isyanlarının karşısında

²⁴ Bütün bu yazdıklarımın dolay okuyucu herhalde beni Batı karşıtı biri olarak tasavvur etmiyordur! Benim karşı olduğum şey Batı değil, kültür ihtilâlidir. Kendi kimliğini oluşturan bilgi temelini inkâr et-mektir. İnsanı bir makine-bilgisayar yerine koyarak onu yeniden programlama işgüzarlığıdır- mühen-disliğidir!..

Devleti kutsayan, “ama onlar da artık askere falan gitmek istemiyorlardı, hepsi birer esnaf, tüccar haline gelmişlerdi. Hatta eşkiyalık bile yapıyorlardı” diyerek Devleti haklı çıkarmaya çalışan mantığın kültürel kodları bunlardır...

Ne olacak yani askere gitmek istemiyorlarsa, esnaflık yaparak ticaret yaparak çoluğunun çocuğunun rızkını kazanmaya çalışmak suç mudur, ücretini alamadığı zaman Devlete karşı kazan kaldıran insanlar neden suçlu olsunlar ki” diye düşünmez o Devletçi kafalar! Bugün işçilerin grev yapmalarını bir hak olarak görürler (o da tabi, bu tür eylemler “Devlete karşı mücadele eden burjuvaziye” yönelik oldukları için!) ama yeniçerilerin-Bektaşilerin Devlete karşı mücadelelerine sahip çıkmazlar!..

Yoksa, bütün bunlar artık “gelmiş geçmiş, ta iki yüz yıl önce olmuş şeyler bunları yeniden gündeme taşımanın anlamı ne”mi diyorsunuz!

O zaman ben size şöyle bir soru sorayım önce: Peki bugün o “Dersim katliamını” gündeme taşımanın anlamı nedir acaba? Yoksa ulusalcıların dediği gibi “milli birliği” dinamitlemek midir bunun da anlamı?

Bakın ben size söyleyeyim: Dün bugündür bizde, bugünün içindedir! Çünkü dününü-geçmişini doğal olarak yaşayarak bugüne ulaşmamıştır bu toplum ve insanlar. Baskıyla-zorla bir sürü gibi güdülerek bugüne gelmiştir. Bu nedenle, bir tür psikoterapiye ihtiyacı var bu toplumun ve insanların.

Ne oluyordu yani, Osmanlı Batı kültürünü benimseyerek “Cumhuriyet” adını alınca birden niteliksel olarak değişerek bir burjuva devleti haline mi gelmişti! Halâ bunun böyle olduğunu düşünenler var! Üretici güçlerin önü açılmadan, üretim ilişkileri değişmeden, Devlet bir burjuva devleti haline gelmeden, yani bir sınıf olarak burjuvazi Devlete hakim olmadan burjuva devriminden bahsedilebilir miydi? Hayır! Ne değişiyordu peki bu şekilde? Osmanlı'nın eski toplumsal DNA' larında köklü bir değişikliğe gidilmeden (zaten bu öyle istemeyle falan olmazdı!), bunların üzerinde oynanarak bukalemun gibi çevreye-“çağa”- uyum sağlanılmaya çalışılıyor, suyun yatağı değiştiriliyordu! Devletin yapısına ilişkin olarak İslam Medeniyeti'nden alınan bazı genler pasif hale getirilirken, bazı başka genler aktif hale getirilerek batılı görünüme sahip bir devlet yapısı oluşturuluyordu! Yani, eski elbise çıkarılarak sanki yeni bir elbise giydiriliyordu topluma-Devlete! Bir tür kültür ihtilâliydi aslında bu yapılanlar, eski gövdeye yeni bir baş-software- monte edilmeye çalışılıyordu²⁵!..

DEVLET, YAPISAL DEĞİŞİM VE YENİÇERİLERİN İNSANLAŞMA DİYALEKTİĞİ...

Tekrar Çamuroğlu'na dönüyoruz: “Yeniçeri ocağı bir fetih, ama daha çok da-Devletin elindeki- toplumun kendisine yönelik bir zor örgütüdür. Tekil yeniçerinin yaşamı bunun üzerine kuruludur. Çok sıkı askeri disipline uymak, şehit ya da gazi olmak istemek, iyi hizmet vermek ve kendisine başka şeyler de öğretildiği, ya da kendisi öğrendiği halde yaşamını başka türlü sürdürmek istememek. Bu örgüt-Yeniçeri Ocağı-, uzun süre, bu hiçbir yerin çocuklarını bu yüksek amaçlar doğrultusunda etkin olarak kullanabilmiş-bu çocuklar-Osmanlı padişahlarının en sadık kulları olmuşlardır. Şüphesiz bu süreçte, örgütün

²⁵ www.aktolga.de „Makaleler“ , „Osmanlı'dan bu yana Türkiye'de Kapitalizmin gelişme diyalektiği-1” <http://www.aktolga.de/m36.pdf>

başarısında dışsal etmenlerin rolü büyük olmuştur. Başarılı fetihlerin devletin hazinesini doldurması, bu doluluğun yeniçerilere oldukça cömert yansımaları, savaşlarda elde edilen ganimet ve kölelerin üç aylık ulufelerini kat kat aşan gelirler oluşturması, örgütün başarısında ve yeniçeriliğin sadakatinin sürmesinde büyük rol oynamıştır. Ama yine aynı dönemde, zaferden zaferden koştuğu bir dönemde, aslında uzun süredir farkına varmaya başladıkları kendi güçlerini (özellikle de I.Selim'in babası II.Beyazıd'a karşı yürüttüğü iktidar mücadelesinde) iyice hissetmişlerdir. Onlar artık padişaha karşı da bir güçtür"²⁶.

“Yeniçeriler, asıl olarak fetih ya da cihat amacıyla değil, bir iç iktidar gücü olarak tasarlanmışlardır. Osmanlı ordusunun yapısına yakından bakmak bunu kanıtlamak için yeterlidir. Osmanlı ordusunun seferlerdeki toplam asker sayısı içinde yeniçeriler hemen her zaman küçük bir azınlık oluşturmuşlar, savaşlarda ise ordu çok baskı altında kalmadıkça cepheye sürülmemişler, ya da düşman öldürücü son bir darbeye düşecek duruma geldiğinde sürülmüşlerdir. Öte yandan içerideki ayaklanmaların bastırılmasında yeniçeriler hep asıl rolü oynamışlar ve devlet bu durumlarda onlardan başkasına nadiren güvenmiştir”

“Burada abartılı kaçmayacak bir diyalektikle şunu ileri sürebiliriz: Yeniçeriliğin başarısı, yeniçeri örgütünün başarısızlığının ve bozulmasının nedeni haline gelmiştir.

Yani bozulmanın nedeni içseldir, dışsal etmenler bunu ancak hızlandırabilir ya da yavaşlatabilirdi. Yine bu noktada şunu ileri sürebiliriz: Yeniçeriler Batı'nın hızla gelişen düzenli orduları ve daha kaliteli olmaya başlayan ateşli silahları ve savaş teknikleri karşısında seri halinde yenilmeye başlamasalar, Osmanlı devletinin hazinesi gerek bu yenilgiler ve gerekse Amerikan gümüşünün sahneye çıkmasıyla olumsuz bir şekilde etkilenmeseydi dahi bu bozulma yine de gerçekleşecekti"²⁷.

Kendi kültürlerinden-ve bunun içinde oluşan doğal kimliklerinden koparılan insanlara-yeniçerilere- toplumsal hayatın dışında olan Devletçi bir kültür öğretilmişti. Ama, son tahlilde, bir toplum yaratığı olan İnsanları-onlar kendi güçlerinin bilincine vardıkça-böylesine toplumsal hayata yabancılaşmış bir kültürün içinde tutmak ilelebet mümkün olamazdı. İşte, onların-yeniçerilerin insanlaşmaya başlamaları da bu dönemde, yani güçlerinin doruğundayken gerçekleşecektir. 16.yy'ın ilk yıllarına kadar kesinlikle bekar olan, toplumdan soyutlanmış olarak yaşayan yeniçeriler bu dönemde kendilerine öğretileni yaşamamaya başladılar.

“Evli yeniçerilerin evlerinde kalmalarına müsaade edilmişti; ilk zamanlarda bunların miktarı az olduğundan bunda bir mahzur görülmemişti; fakat sonraları ve bilhassa on sekizinci asırdan itibaren kışlalarda pek az yeniçeri kalmıştır, ekserisi evlerinde bulunuyordu. Bu gibilerin evlerini idare edebilmeleri için maaşları yetişmediğinden dolayı evlilerin ticaret ve esnafılık yapmalarına da müsaade edildiğinden bu hal ocağın zaafına sebep olmuştu” (İ.H.Uzunçarşılı, Osmanlı Devlet Teşkilatının Kapıkulu Ocakları, cilt 1,s.307)

YENİÇERİLER VE BEKTAŞİLER..YENİÇERİLERİN BEKTAŞİLİĞİ..

Çamuroğlu'yla devam ediyoruz: “Yeniçeriliğin Vaka-i Hayriyye'de kader ortağı olacağı Bektaşilikle ne zaman iç içe girdiği"²⁸, bu kaynaşmanın ne zaman olduğu tarihçilerimiz arasında sürekli ve muhtemelen de hiç bitmeyecek olan bir tartışma konusudur..Ama yeniçeriliğin Bektaşilikle ilişkilerinin yoğunlaşmasını ve giderek de Yeniçeri Ocağı'nın Bektaşî

²⁶ Çamuroğlu, a.g.e

²⁷ a.g.e

²⁸ Bilindiği gibi 1826'da yeniçeriler kılıçtan geçirilerek Yeniçeri Ocağı kaldırıldıktan sonra Bektaşilik de yasaklanmış illegaliteye itilmiştir..

Ocağı haline gelmesini sağlayan dinamikleri yeniçerilerin bu insanlaşma sürecinde aramak gereklidir. Bu sürece denk düşen başka bir olgu da Bektaşiliğin aynı dönemde Balım Sultan'la bir tarikat halinde örgütlenmeye başlamasıdır"²⁹.

“Sözünü ettiğimiz süreçte-kaçınılmaz olarak- Osmanlı ülkelerinde yaşanan kültürlerden birinin etkisi altına girecek olan yeniçerilik için Bektaşilik, çeşitli nedenlerle en çekici ve etkili seçenektir. **Henüz yeniçerilerin kendi devşirme kökenlerini unutmadıkları, yeni gelenlerle sürekli yeniden hatırladıkları bu ilk ilişkiler döneminde, kökenleri olan Hristiyanlığa inançlarının doğası gereği sevgi ve kardeşlikle yaklaşan yeniçeriler için Hristiyanlarla gerek ulemanın ve gerekse sünni tarikatların olduğundan fazla ilişkilere sahip bir tarikattir Bektaşilik.** Ayrıca yeniçeriler uzun süren sefer ve savaşlarda oruç tutma, namaz kılma gibi günlük ortodoksi pratiklerinin uzağında kalmaya fazlasıyla alıştırlar.

Fakat yeniçeriliği Bektaşiliğe yönelten asıl etmen, bizce, bunlardan güç almakla birlikte bunlardan tamamen farklı bir yönelişte yatmaktadır...

Bir ayaklarıyla Devlet içinde kalan ve daha uzun süre kalmaya devam edecek olan yeniçeriler, diğer ayaklarıyla Devlet dışı yaşamın içine hızla girmeye başlamışlar, yaşamlarını Devletten maaş almanın dışındaki yollarla da kazanmayı ve sürdürmeyi öğrenmişlerdir. Bu ikili durum, onların hem toplumun geri kalanları ve hem de Devlet karşısında güçlü bir konum elde etmesini sağlamaktadır. Oysa Osmanlı toplumundaki tüm Sünni güçlerin Devletin ayrılmaz bir parçası olan ilmiyye sınıfıyla yoğun ve güçlü ilişkileri vardır. Yeniçeriliğin Mevlevilik ya da Nakşibendilik gibi Sünni ya da Sünni ağırlıklı tarikatlara yönelmeleri, onların bu ikili durumlarını sürdürmelerine büyük darbe vuracaktır. Sünniliğe yönelmeleri halinde kaçınılmaz olarak ulemanın etki alanına girecekler, onun silahlı gücü haline geleceklerdir. Yine de bu durum Bektaşilikle ilişkilerinin düzeyine koşut olarak birçok kez karşılaştıkları bir durumdur. Yeniçeriler, birçok eylemlerinde ulemanın silahlı gücü olmak durumuna düşmüşlerdir. Fakat bu her zaman iki ayrı gücün ittifakı şeklinde olmuş ve yeniçerilerin giderek artan Devletten kopma süreci, Bektaşilerle daha fazla bütünleşme ve ulemadan uzaklaşma sürecine dönüşmüştür. Bu bütünleşme ilerledikçe, Devlete karşı kendisini giderek artan bir şiddette yeniden üretecek bir sivilleşen iteatsizliğe dönüşecektir"³⁰.

Bu paragraf çok önemli!

Bir: Yeniçerilerin bir ayağı Devletin içinde iken diğer ayakları halkın içindedir. Ve bu süreç gittikçe onların Devletten koparak halkla bütünleşmeleri yolunda gelişmektedir. Öyle ki, giderekten Devlete karşı olan halk muhalefetinin-potansiyel sivil toplum gücünün-silahlı unsuru-bileşeni haline gelmektedir yeniçeriler...

Bu arada sivil toplum potansiyeli içinde bir de mahalli güç odaklarının bulunduğu unutmayalım. Bunlar da merkezîyetçi Devlete karşı ademi merkezîyetten yana güçlerdir. Fakat, bunlarla-bu güç odaklarıyla-yeniçeriler arasında organik bir ilişki yoktur. Ancak üretici güçlerin-piyanın, pazarın gelişmesi bir araya getirebilirdi bunları, ki bu yöndeki gelişmeler de henüz daha yeterli

²⁹ Bu konuya 5. Çalışmada ben biraz farklı yaklaştım, ama işin özü değişmiyor. Bu nedenle şu an bunu tartışma konusu yapmıyorum. Burada önemli olan, yeniçerilerin Devletçi kültürden koparak insanlaşmaya başlamasıyla birlikte, gene Devletçi kültüre karşı halk kültürünün bir parçası-bir savunma aracı olan Bektaşilik arasında kurulan ilişkidir. Yeniçerilerin neden sünni tarikatlarla değilde Bektaşilikle ilişki kurdukları ise açıktır. Devlet kendini sünni olarak gördüğünden onlar da otomatikman buna karşıt olan kültürün içinde bulurlar kendilerini...

³⁰ Çamuroğlu, a.g.e s:13

değildi. Fakat tabii Devletin asıl korkusu buydu! Mahalli güç odaklarıyla-Ayanlarla Bektaşilerin-yeniçerilerin ittifak yapmasıydı asıl korkulacak olan...

İki: Gene bu arada, “batılılaşmaya” çalışan Devletle-Sultanla Ulemanın da arası iyi değildi. Çünkü, “batılılaşma” adı altında yürütülen kültür ihtilali İslami bilgi temelini terk edilerek Batı kültürünün-bilgi temelini kabul edilmesi anlamına geliyordu, ki bu da Ulema için bir yıkımdı. Bu nedenle, zaman zaman, “düşmanımın düşmanı dostumdur” denilerek Devlete karşı bir yeniçeri-Ulema ittifakı geliyordu gündeme. Ama bu ittifak kalıcı olmadı. Çünkü, her ne kadar Ulemanın Devletle arası iyi değilse de, son tahlilde Devletin bir bileşeni olarak görüyordu o kendisini. Bektaşi yeniçeri ittifakı ise “Devlet dışı” bir yöne doğru hızla kayıyorlardı. Öyle ki, bir ara yeniçeriler Kırım Bey’ini getirerek Osmanlı’ya Sultan yapmayı falan bile düşünür hale gelmişlerdi. Tabii bu durumda Sünni Ulemanın yerini de Bektaşilik alacaktı! Bu nedenle, Ulema, yeniçerileri, yeniçeriler de Ulemayı kullanmaya çalıştılar, ama aralarında hiçbir zaman kalıcı bir ittifak oluşamadı.

Şu işe bakın, bir yanda Devlet, diğer yanda ise, herbiri farklı nedenlerden dolayı bu Devlete karşı mücadele eden güçler var

ortada: Yeniçeri-Bektaşiler, Ayanlar ve Ulema ve de halk muhalefeti tabii; ama bunlar hiçbir zaman biraraya gelemiyorlar!.. Niye? Çünkü, varolan sistem kendi içinde kendini üreten bir sistem konumuna gelemiyordu bir türlü. O eski antika yapı içinde gelişen üretici güçler bir türlü eskinin içinde yeni bir sistemi üretecek konuma ulaşamıyorlardı. Ancak gelişen bir pazar-pazar ekonomisidir ki onları bütünleştirebilirdi; ama bunun için de önce o antika-merkezi yapının yıkılması gerekiyordu! Olmadı, tersi oldu! Ne yapacağız şimdi, kader utansın diyerek tarihi gerçekleri görmezden mi geleceğiz! Yoksa, dünle bugün arasındaki bağı araştırarak, bugünün dünün içinden hangi koşullarla-nelerle boğuşarak, nasıl çıkıp geldiğini mi-halâ gelmeye çalıştığını mı- anlamaya çalışacağız?..

“Ocağın kuruluşundan Vaka-i Hayriyye’ye kadar geçen yaklaşık 500 yıllık süre içinde Yeniçeri Ocağı’nı aynı ocakmış gibi düşünmek, onları halâ profesyonel askerlermiş gibi tasarlamak mümkün değildir.

1826’ya gelindiğinde bu ocağın kimi kaynaklara göre 100, kimilerine göre 200 bin olan nüfusu, çok çeşitli dallarda giriştikleri esnaflık vb. diğer tüm faaliyetlerde kendilerince sivil bir yaşam oluşturmuşlardı. **Bu tarihte yeniçeriler başta İstanbul olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu’nun bazı şehirlerinde Devletin karşısında en önemli ikili iktidar odaklarını oluşturmaktadır.** Bu konum, yeniçerilerin bir dizi kazan kaldırmalarının en önemli nedenini oluşturmaktadır. Bu noktada İstanbul’un özel konumuna da değinmek gerek. **Özellikle 18.yy’ın ikinci yarısından başlayarak İstanbul gibi her zaman bir Devlet merkezi olmuş bir şehir, tarihinde belki de ilk kez esnaf loncaları, yeniçeri kahveleri, gizli örgütlenmeleri, Bektaşi tekkeleri ile birlikte halkın bu derece yoğun olarak politikaya katılımına şahit olmaktadır.** Artık her vergi, savaş, yönetim değişikliği ve günlük olaylar karar aşamasından sonuçlanışına kadar aktif olarak tartışılmakta ve bu tartışmalar çeşitli tavır alışlarla sonuçlanmaktadır”...

“II.Mahmut ve Ulema için en az ocak kadar önemli olan –ve ortadan kaldırılması gereken-hedef Bektaşiliktir...

Bektaşiler, yeniçerilerin diğer İstanbul halkıyla-Anadolu ve Balkanlar’daki halklarla-bağlantılarını kuran, bu son derece farklı yapılar arasında katalizatör rolü oynayan bir güçtür. Bektaşilik, ayrıca özellikle İstanbul’da Batı’nın sanayi mallarına karşı yerel

sanayinin direnişini de simgeleyen ögelerle içiçedir. (Bu bilgiyi, 19.yy'da İstanbul'daki Bektaşî dergâhlarının yerleriyle, yerel sanayi arasındaki zengin bağlantıları örnekleriyle bana açıklayan sayın Turgut Koca'ya borçluyum). Örnek olarak Kazlıçeşme'de deri sanayii ve Bektaşî dergâhı, Sütlüce'de dokuma ve Bektaşî dergâhı, Topkapı'da döküm ve Bektaşî dergâhı bir arada ve iç içedir. Bu haliyle yeniçerilik-Bektaşîlik ülke halklarını bir arada tutmaya çalışan ve hayatı reforme etmeye yönelik sivil tek kamptır. Ayanların ezilmesinden sonra geri kalan üç kamp arasında tek sivil alandır. Bu sivil kamp sadece Mahmud ve ulemayı değil, aynı zamanda Osmanlı ülkelerindeki çıkarlarını garantiye almak isteyen Batı için de tehdit edici bir güç oluşturmaktadır".³¹

"İngiliz bilgini Hasluck, Rumeli'de ve Anadolu'da Bektaşîlik üzerine yaptığı incelemelerde 18.yy sonlarında bu tarikatın birdenbire büyük bir gelişme aşamasına girdiğini gösteren olayları tesbit ederken, **bir tarikat akımı gibi gözükten bu gelişmenin gerçekte Osmanlı padişahlık rejimini yıkmaya yönelmiş geniş bir komplo ile ilgili olduğu sonucuna varmıştır. Ona göre birdenbire canlanan Bektaşî eylemlerinin yalnız Pazvandoğlu ve Tepedelenli ile değil (Bunlar dönemin Devlete meydan okuyan meşhur ayanlarıdır) Rum devrimcileri ile de ilişkisi vardı.**

Pazvandoğlu'nda ise ilişki noktası, yukarıda adı geçen Rumlaşmış bir Ulah olan Rhigas'tır. Rhigas, İstanbul'da Fener beylerinden Mavroyenis'in maiyetinde çalışıyordu. Mavroyenis'in Eflak beyliğine atanması üzerine İstanbul'dan gelen bir emir ile Pazvandoğlu'nu yakalama işine memur edilmişti. **Yeniçeriliğe (yani Bektaşîliğe) intisap etmiş olan Pazvandoğlu, yakalandığı halde, Rhigas onun kaçmasını sağlamıştır. Hasluck'a bakılırsa, dostu Perrahaibos'a göre Rhigas sonradan Yunan ihtilalcisi olarak tanıtılmıştır. Aslında Rumluk ya da Hristiyanlık davasında olan bir adam olmaktan ziyade, dini ya da milleti ne olursa olsun bütün insanların eşitliğine inanan biri idi. Hristiyanların, Müslümanların kendi dinlerinin hak dini olduğu iddiasının saçmalığına inanıyordu, çünkü bütün insanlar bir tek yaratıcının evladı olduklarından hangi dinin hak, hangi dinin batıl olduğu insanların kendi sanısına ve iddiasına kalmış bir şeydi. Hasluck'a göre bu görüş tıpatıp bir Bektaşî doktrindir...**

Hatta Hasluck daha da ileri giderek Rhigas'ın Bektaşî de olabileceğini ileri sürmektedir. Bu iddiaya kesin bir cevap vermek mümkün görünmüyor ama İlber Ortaylı, Hasluck'un Rhigas üzerine görüşlerini kısmen doğrularken; Mihri Belli'nin "Rhigas'ın Dediği" adlı kitabının önsözünde Rhigas'tan bir dörtlük de bu iddialara güç kazandırıyor:

Bulgar, Arnavut, Ermeni, Yunan
Kara tenli, ak tenli hangi milletsek
Kılıç kuşanalım saf turalım kavgada.
Ve nasıl yiğitleriz görsün dünya"³².

"Bütün bu ipuçları, yeniçeri-Bektaşîlerin artık sarayın ürettiklerine tepki vermekten öteye geçebileceklerinin göstergeleridir. Sorun, bu haliyle, tarihçilerimizin defalarca yazdıkları gibi, "Batı karşısında güçlenmenin ve modernleşmenin yollarını arayan Devletle, bu yenilikleri durmadan baltalamak isteyen yeniçeriler-Bektaşîler" sorunu değildir. Sorun, bir yanda sonuçlarını bildiğimiz bir süreci başlatacak olan-modernleşmeye yönelik Devletle (başarısı halinde neler olabileceğini hiçbir zaman bilemeyeceğimiz, ama bu durumda Osmanlı devletinin artık muhtemelen devam edemeyeceği) yeniçeri-Bektaşîler arasındaki iktidar kavgası sorunudur. Yeniçeri-Bektaşî bütünleşmesi Osmanlı İmparatorluğu'nun birçok ülke ve şehrinde ayaklanmalar, savaş ve çeşitli vergiler karşısında "sivil direniş eylemleri" olarak politik

³¹ Çamuroğlu, a.g.e s:48

³² a.g.e s:17

sonuçlar verirken, aynı zamanda sonuçları bugüne kadar varacak bir heterodoksi oluşumuna da yol açıyordu”³³.

“Modernist aydınlarımız-adları ister Batılı, ister çağdaş olsun- Türkiye’de özgürlük, savaş karşıtlığı vb.gibi günümüz dünyasında olumlu bağlamlara oturan kavramları Fransız Devrimi sonrasının ürünü olarak görüyorlar. Pre-modern bir topluma böyle kavramları yakıştıramadıklarından olacak, Osmanlı toplumunda bu kavramların ifade ettiğine benzer durumlarla karşılaştıklarında bunları hayvanların bilinçsizce yaptığı eylemlere benzetme eğilimindedir. **Örneğin, yeniçeriler savaşa gitmediklerinde, ya da savaştan kaçtıklarında hiçbir aydınımız kalkıp da bu eyleme savaş karşıtlığı adını yakıştıramıyor, yakıştırmıyor. Ya bu tavrı yeniçerilerin bozulmuşluğuyla, ya korkaklığıyla, ya da esnaflık çıkarları gereği gitmediklerini ve kaçtıklarını söyleyerek konuyu kapatıyorlar.. Şüphesiz, yeniçerilerin savaşa gitmemelerinde bozulmuşluk, korkaklık, esnaflık gibi nedenler de bulunabilir. Buna Bektaşî yaklaşımlarını da eklemek koşuluyla. Ama zaten herhangi bir toplumsal tavır alış hep böyle değil midir? Bugün savaş karşıtı olanların kaçının korkaklık, kaçının bozulmuşluk, kaçının çıkarlar ve kaçının inançları nedeniyle bu tavrı aldığını hesaplama olanağımız var mı? Fakat sonuçta ortaya çıkan olumlu bir toplumsal tavır olabiliyor”³⁴.**

DÜNDEMEN BUGÜNE “HETERODOKSİ”-YA DA TASAVVUFİ AKIMLAR..

OSMANLI’DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİNİ ENGELLEYEN TASAVVUF MUDUR?..

Heterodoksi kavramı bugün daha çok “Halk İslamı”nın alevi-Bektaşî kolu için kullanılıyor. Ama; daha önce de gördüğümüz gibi (<http://www.aktolga.de/m25.pdf>) başlangıçta (Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan önceki dönemde ve kuruluş aşamasında) böyle alevi-Bektaşî-sünni falan gibi ayrımlar yoktu! O zamanlar daha ortada “resmi İslam” - Devletin tanıdığı İslam- diye birşey olmadığı için, “Halk İslamı” diye birşey de yoktu! Çünkü henüz daha sınıflaşma Devletin-ve Devlet Sınıfı’nın- ortaya çıkışıyla şekillenmemişti. Herkes-bey’ ve etrafındakiler de- o “halk” kavramının içindeydiler. Bu aşamada insanların kimliklerini oluşturdukları tek bilgi temeli-varolan tek toplumsal bilinç unsuru olarak-tasavvufu. Devlet kurucu o insanlar için esas olan bir yanda köleci antika medeniyetler, diğer yanda ise kendi tarihsel devrimci gerçeklikleriydi. İslami bir zeminde gelişen tasavvuf da bu diyalektiğin bilgi temelini-bilincini-oluşturuyordu...

“Tarihsel devrim diyalektiği ve “ilerici-gerici” kavramları...

Olaya-antika tarihin bu amansız diyalektiğine- mekanik olarak baktığınız zaman ilkel sınıfsız toplum özlemiyle sınıflı topluma-medeniyete karşı başkaldıran bu insanları “gerici” olarak bile damgalayabilirsiniz. Öyle ya, madem ki sınıflılık üretici güçlerin gelişmesinin sonucu olarak sınıfsız toplumun içinden çıkıp gelmiştir, o halde, sınıflı topluma karşı ilkel sınıfsızlığa geri dönmek amacıyla yürütülen bütün bu çabalar da-bunlar insani açıdan ne kadar haklı görünürlerse görünsünler-“gericidirler” diyebilirsiniz! Ama bu doğru olmaz tabii! Olmaz, çünkü, “medeniyet” dediğimiz o sınıflı toplumlar o zamanki köleci toplumlardır. Bugün biz “sınıflı toplum” deyince, köleci olmuş, feodal, ya da kapitalist olmuş bunların hepsini aynı kategori içinde ele alırız. Hatta, kapitalizmi bile-sınıf mücadelesi içinde işin duygusal reaksiyoner yanı ağır bastığı için- “modern kölelik sistemi” olarak ele alıveririz “. Ama öyle değil işte. **Köleci sistem, kapitalizm gibi kendi iç dinamikleri olan, kendi iç dinamikleriyle kendi kendini üreterek inkâr edebilen evrime açık bir sistem değildir. Doğar, büyür ve kendini üretmeden ölür gider. Bu nedenle, antika tarihin diyalektiği çok farklıdır. Barbarların-Anadolu tarihsel devrimi sözkonusu olunca da, herbiri**

³³ Çamuroğlu, a.g.e s:18

³⁴ a.g.e s:44

birer tasavvuf eri olan bizim insanlarımızın-Selçuklu ve Bizans köleci toplumları karşısındaki o tarihsel devrimci konumları buradan kaynaklanır.

Evet, antika köleci topluma dalarak onu yerle bir eden o barbarın kendisi de bir süre sonra eskinin yerine daha ileri bir sistem inşa edemeyeceği için-aynı diyalektiğin içinde yok olup gidecektir. Ama, her seferinde yeni bir barbar kitlesi daha sınıflılığın içine çekildiğinden ve gene her seferinde köleci sınıflılık barbar aşısıyla bir adım daha öteye sıçramak için bir itici güç kazanma şansına sahip olduğundan antika tarihin diyalektiği hep ileriye doğru evrilebilmiştir. Örneğin, eğer Cermenlerin o barbar vuruşu olmasaydı- Roma-Cermen etkileşmesi olmasaydı-Avrupa Ortaçağı'nın feodal toplumları ortaya çıkabilir miydi? Daha sonra da bunların içinden kapitalizm doğabilir miydi?..

Peki ya bizde Osmanlı'nın Bizans'a vuruşu neden Avrupa'da olduğu gibi kapitalizmi yaratmadı? Yoksa bunun sorumlusu tasavvuf mudur?

Osmanlı-Bizans etkileşmesinin neden Cermenlerde olduğu gibi kapitalizm sonucunu vermediğini sitede yer alan 5. Çalışmada oldukça ayrıntılı olarak ele almaya çalışmıştık <http://www.aktolga.de/t5.pdf> .Bu nedenle olayı tekrar buraya taşımak istemiyorum. Burada altını çizmek istediğim nokta şudur: Düşünürken neden hep o Batı'lı örneklere-şablomlara göre düşünürüz biz? Neden bu toprakların diyalektiğini olduğu gibi ele alamayız?..

Hayır efendim, Osmanlı'da kapitalizme geçişi engelleyen tasavvuf, daha sonra da sünni ve alevi-Bektaşî jargonlarla kendini ifade etmeye çalışan "Halk İslamı değildir! Engel bizzat Devletin kendisidir! Alevi-Bektaşî olsun, sünni olsun tasavvuf kökenli bütün o Halk İslamı'nın varoluş gerekçesi ise zaten bu Devlete karşı mücadeledir. Bu nedenle, Halk İslamı adı altında Devlete karşı mücadele eden bu insanların derdi hiçbir zaman kapitalizme geçişi engellemek falan olmamıştır³⁵! Onlar sadece, başlangıçtaki ideallere ihanet eden antika yapıya karşıydılar. Evet, kendileri de bunun yerine modern bir alternatif koyacak güçten yoksundu. Bu yüzden de onların çıkışı son tahlilde sınıflılığa karşı ilkel sınıfsızlığa geri dönüşü özleyen gerici bir akımmış gibi görünüyordu. Ama bu sadece işin mekanik, yani gözle görünen yanındır.

Alın bir Şeyh Bedreddin'i, gerici diyerek bir yana atabilir miyiz onu şimdi? Ya yeniçeriler, onları düşünün, Devlete karşı, esnafın, tüccarın koruyucu silahlı sivil toplum gücü haline gelmişti onlar da. **Bırakınız kapitalizme geçişi engellemeyi bir yana, eğer süreç Devlet tarafından engellenmeseydi ortaya çıkacak olan ademi merkezîyetçi yapı-ortam aynen Avrupa'da olduğu gibi o feodal fideliklerden kapitalizme geçişin yolunu da açabilirdi.** Ama olmadı...

Alın bir Japonya'yı, ya da İngiltere'yi! İkel sınıfsızlık bilincinin antika medeniyet çamuruna-en azından Osmanlı kadar- bulaşmadan toplumu nasıl kapitalizme doğru götürdüğünün en güzel örneğidir bunlar, öyle değil mi³⁶ ... Alın bir Rusyayı, o "Deli Petro" bile Rusya'da kapitalizme geçişin yolunu açabilmiştir. Ama bizdeki Devlet bir başka Devletti! Bir İbni Haldun Devleti idi o. Sen şimdi, bütün o antika mirasın ürünü olan "Tanrının yeryüzündeki temsilcisi" Devleti bir yana bırak da, "bu işin sorumlusu tasavvuftur" demeye kalk! Nedir bunun anlamı? Sanki Devlet, "batılılaşma" çabasıyla birlikte kapitalizme geçişe-burjuva devrimine öncülük yapmaya çalışmışta, tarikatlar ve Halk İslamı-tasavvuf da buna engel olmuş demek değil

³⁵ Burada, „ya o loncalar falan“ demeye kalkmayın lütfen! Osmanlı toplumunda loncalar dediğiniz şey de özünde varolan o Devletçi sistemin bir parçasıydı. Hem sonra, sadece loncaları falan da değil ki, bütün o küçük üretim yapısını destekleyip koruyarak-reayanın koruyucusu pozisyonuyla mülksüzleşmeyi-kapitalizmin gelişmesini engelleyen başlıca faktör o merkezîyetçi-mutlakîyetçi yapıydı, yani Devletti..

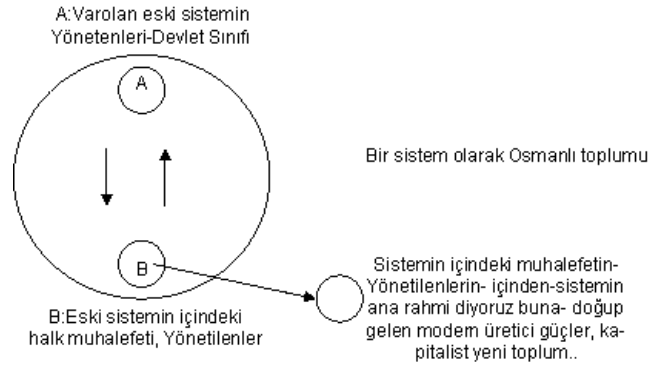
³⁶ Bu konuda Dr. Kıvılcımlı'nın çalışmalarını okuyun!..

midir buradaki mantık! Kemalizmin tarikatları-Bektaşî tekkesini de-kapatmasının mantığı da bu değil midir? Bu mudur varılacak sonuç? Tabi bu mantıkla o “ilerici Devletin” yeniçerileri katletmesini de “Hayırlı bir Olay” olarak görürsünüz!.. (Şimdi, bir Gülen tarikatına- FETÖ’cü terör organizasyonuna- bakarak buradan yola çıkıp bütün tarikatlara karşı olmak sonucuna varmak doğru değildir... Devletçi tarikatlarla, halk İslamını esas alanları birbirinden ayırdedebilmek gerekir... Bu problemin çözüm yolu olarak ben bütün tekke ve zaviyelerin legal hale getirilmesini görüyorum...)

“Yahu bu halk niye bu aydınları takmaz hiç” der dururuz! Aynı havayı solumuyor ki o “aydınlar” halkla, mesele budur. “Aydınların” ciğerlerinde halâ o Devletin üfürdüğü zehirli hava varsa bunda halkın suçu ne!..

Ama bitmedi, madalyonun bir de “heterodoksi”ye-Halk İslamı’na ilişkin öteki yüzü var!..

Aşağıdaki şekil bize, eski yapının içindeki “halk muhalefetiyle” (alevi-Bektaşî kökenli, ya da sünni-tasavvufî tarikat kökenli... farketmez) bu muhalefetin ana rahminde onun diyalektik in-kârı olarak gelişen modern toplumun üretici güçleri arasındaki ilişkiyi açık bir şekilde gös-teriyor. Şimdi, buradan yola çıkarak, “ana rahmi madem ki çocuk için bir hapisanedir, o halde çocuğun doğuşunu engelleyen de o dur-yani annedir” sonucuna varabilir miyiz? “Osmanlı’nın kapitalizme geçişini engelleyen tasavvuf olmuştur” görüşünün anlamı bu değil midir! Bırakınız doğumu engellemeyi bir yana,

ana rahmi çocuğu geliştiren, onu doğuma hazırlayan ve onu koruyan bir mekandır aynı zamanda. Evet, çocuk geliştikçe onun için burası artık bir hapisane haline de gelir ama bu başkadır!..

Az önce yukarda, “madalyonun bir de öbür yüzü” olduğundan bahsetmiştik, onu da şöyle ifade edelim:

Evet, ezilenlerin-halkın-Devlete karşı olan muhalefeti-mücadelesi “ilerici” bir karakter taşır; nitekim, daha sonra işçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesi de zaten bu nedenle ilericidir! Ama niye böyledir bu; ezilen sınıf kendisinden dolayı mı ilericidir-devrimcidir; yani ezildiği, sömürüldüğü (köleler de sömürülüyordu, hem de nasıl!) baskı altında olduğu ve buna karşı mücadele ettiği için mi ilericidir işçiler? İşte “solcuların” en çok karıştırdıkları nokta burasıdır, aman dikkat! Hayır efendim, ezilenlerin mücadelesi otomatikman onlar ezildiği, baskı altında olduğu, sömürüldüğü için “ilerici” olmaz! Ezilenler-halk diyelim-kendi içinde, ana rahminde taşıdığı daha ileri bir toplumun üretici güçlerinden-ana karnındaki bebekten dolayı ilerici olurlar. Ama dışardan bakınca, biz, bu bebeği görmediğimiz için, baskıya-sömürüye karşı mücadele veren anneyi-onun “kendisi için mücadelesini” ilerici-devrimci sayarız.

Evet, annenin mücadelesi de “haklı” bir mücadeledir, ama her zaman “haklı” olmakla ilerici olmak aynı şey olmaz. Diyeceksiniz ki, nasıl ayıracaksınız bunu? Evet, anneyle çocuk doğum olmadan önce birbirinden ayrılamazlar bu açık! Ama bu doğada böyledir. Toplum söz konusu olunca, toplumu bilişsel olarak ele aldığımız zaman biz bunu görürüz ve bu ayırımı yapabiliriz. Örneğin, burjuvazi feodal sisteme-bizde de Devletçi düzene- karşı olan mücadelesinde hem haklı, hem de ilerici-devrimcidir. Niye? Çünkü o sadece eskinin içindeki-mücadelesinde haklı olan- bir muhalefet unsuru değildir³⁷. Üretici güçlerin daha gelişmiş olduğu yeni bir denge durumuna-sisteme geçişi de temsil ettiği için, bu geçişi engellemeye çalışan eski düzenin karşısında haklı ve ilericidir. Aynı şekilde, kapitalist toplumun içindeki haksızlıklara karşı mücadele eden işçi sınıfı da bu mücadelesinde haklıdır ama o, sadece haklı olduğu için ilerici de olmaz. O, sistemin ana rahmini temsil ettiği için, kendi içinde gelişen modern komünal bilgi toplumunun güçlerini barındırdığı için ilerici olur...

Kısacası, evet Osmanlı'nın Yönetilenlerinin-bu arada halk İslamının-mücadelesi haklı bir mücadeledir, ama otomatikman ilerici bir mücadele değildir bunlar. **Yeniçerilerin mücadelesi de öyle. Haklı bir mücadeledir, ama ilerici-devrimci falan değildir!** Devrimci olan eskinin yerine gelen o yenidir-doğan çocuktur-daima. Yeniçerilerin ise Kırım Hanı Selim Giray'ı başa getirmekten başka bir alternatifleri yoktur ortada. Çünkü üretici güçler-ana karnındaki çocuk-henüz daha o kadar gelişme imkânı bulamamıştır. **Zaten biz de Devlete, bu gelişmeyi engellediği-çocuğu düşürterek hamilelik sürecini engellediği- için karşı çıkıyoruz...**

“Solcu aydınlar”, ezilip horlandıkları, baskı altında tutuldukları, hatta kırığa uğradıkları için alevi-Bektaşilere otomatikman hep “ilerici” gözüyle bakarlar! **Bu doğru değildir³⁸**. Doğru olmaması bir yana, kendi içinde çelişkili bir yaklaşımdır da bu! Bizdeki “solculuğun” nasıl Devletçi bir yapı olduğunu sadece bu örnekle bile anlayabilirsiniz! Bunlara göre aleviler-Bektaşiler neden “ilericidirler” biliyor musunuz, çünkü onlar önce Jöntürklerin-İttihatçıların, daha sonra da Kemalistlerin tarafında olmuşlardır! Peki ya yeniçeriler-Bektaşiler? Kimin ilerici kimin gerici olduğuna karar veren trafik polisi o “solcu aydınlar” onları, yani yeniçerileri niye “gerici” sayarlar? Niye biliyormusunuz: Çünkü onlar “ilerici” padişahımız II.Mahmut'a karşı çıkmışlardır da ondan! Ama sonra aynı Bektaşiler Jöntürkleri-İttihatçıları ve de Kemalistleri destekleyince ilerici oluverirler! Helal olsun!..

Ama sadece “solcu aydınlara” değil, o alevi-Bektaşilere de helal olsun! Sen, soyunu sopunu kıran, yok eden o II.Mahmutu unutuver kolayca da, daha sonra, onun açtığı yoldan ilerleyerek tarih sahnesine çıkan II.Mahmut torunlarının peşine takıl! Ve bunun da adı “ilericilik” olsun! Adam-bektaşi şeyhi- “artık bize ihtiyaç kalmadı Kemalistler bizim yapmak istediklerimiz şeyleri yaptılar” diyerek kendi Bektaşi tekkesini kapatıyor, anahtarını da Devlete teslim ediyor! Ve sen de bunu ilerici bir davranış olarak görüyorsun! Sonra? Sonra aynı Kemalistler Dersimde kesiyorlar onları, kadın, çocuk, yaşlı genç demeden kırığa uğrattıyorlar ama gene çıt yok, gene tutumlarını değiştirmiyorlar! Niye? Çünkü Kemalistler sünni devleti yıkarak onun yerine “laik” bir cumhuriyeti kurdular ya! Helal olsun vallahi! 21.yy'da yaşıyoruz ama halâ bu kadar kör olabiliyor insanlar! Kendi katiline aşık olma hali değil midir bu Allah aşkına!

³⁷ Örneğin, serfler-köylüler böyle idi. Yani onlar sadece eskinin içindeki Haklı olan bir muhalefet unduru idiler. Haklı idiler evet, ama ilerici değildiler!..

³⁸ Bir insan alevi ya da Bektaşi olduğu için (veya sünni olduğu için) ilerici veya gerici olmaz! Bunlar son tahlilde (etnisite örneğinde olduğu gibi-Türk, Kürt) bilinç dışı kültürel kimliklerimiz-özelliklerimizdir...

Ne "laikliği" kardeşim, sadece işin şekli değişmiş görmüyür musunuz, daha önceki Şeyhülislamı "Diyamet İşleri Başkanı" yapmışlar o kadar, bu mudur laiklik! Din, gene Devletin kontrolü-kanatları altında değil midir bu düzende de? Gerçek laiklik, devletin bütün inançlara karşı aynı mesafede durması değil midir? Sözüm alevilere-Bektaşilere: Hem tarih boyunca bu Devletin zılgdını en çok yiyen siz olacaksınız, ama hem de sonra halâ, "halifeliği kaldırarak sünniligi altetti" diyerek Osmanlı artığı bu hayaletle-bu antika Devlet anlayışına-biad ederek, onun önünde el pençe divan duracaksınız-ona ilanı aşk edeceksiniz!. Bunun adına travma deniyor psikolojide!..

"TRAVMA" DEYİNCE!..

Ama sadece aleviler-Bektaşiler mi muzdarip bu tür "Stockholm Sendromlarından"; sadece onlar mı yaşamışlar özünde korku yatan bu türden travmaları?

Hayır! Bu ülkenin tarihi travmalarla doludur! Bu yüzden de, insanların büyük çoğunluğunun toplumsal anlamda psikoterapiye ihtiyacı var!. Böylesine kitlesel bir tedaviyi ise, ancak, üretici güçlerin gelişmesine paralel olarak gelişen kapitalizmin kendisi yapabiliyordu-yapıyor da zaten!.. İnsanları o travmatik sendromlardan çekip çıkararak, onlara kendine güven duygusunu aşılacak olan, onlara modern kimlikler kazandıracak olan yegâne tedavi tarzı budur elimizdeki!..

Bir örnek daha mı istiyorsunuz! Geçen hafta (bu çalışmanın 2011 de yayınlandığını unutmayın...) AK Parti "Abdülmeceid Sempozyumu" adı altında bir anma toplantısı düzenledi! Hay Allah, bir bu eksikti! Nedir bu şimdi? Bayram değil seyran değil, eniştem beni niye öptü misali, Abdülmeceid'i anmak AK Partiye mi düşmüştür? Kimdir bu Abdülmeceid biliyor musunuz? 16.yy'dan itibaren başlayan yapısal değişim süreci içinde ademi merkezietçi yönde gelişip evrilerek 19.yy'ın başlarında belirli bir aşamaya gelen Osmanlı toplumunda Devletin-Devlet sınıfının karşısında oluşan sivil toplumu yok eden, Devletin en büyük siyasi rakibi haline gelen bütün o Müslüman orta sınıfı-mahalli güç odaklarını, Ayanları keserek sistemin tabii gelişme doğrultusunu saptıran celladın-II.Mahmut'un-oğludur! Devleti, "batılılaştırıp"- "merkezileştirerek" "kurtaracağım" diye, yeniçerileri ve Bektaşileri kılıçtan geçirten, yeni tipten bir devşirme sistemi yaratarak Devleti "modernleştirme" sürecini başlatan, bu arada da buna karşı çıkan bütün o sivil toplum güçlerini zapturapt altına alan II.Mahmut'un oğludur. Babasının yolundan giderek Tanzimat fermanını ilan eden de o olmuştur zaten. Daha başka bir deyişle, "Devleti kurtarabilmek" adına" tezgahlanan kültür ihtilalinin simge isimlerinden biridir Abdülmeceid!.. "Batılılaşma" adı altında tezgahlanan ve Devlet tarafından yürütülen toplum mühendisliği çabasının mimarlarından biridir yani!. Şimdi, böyle birini anmak AK Partiye mi kalıyor bu ülkede! Aslında CHP nin yapması lazım değil mi böyle bir etkinliği! Ama o yapmaz! Niye, çünkü Kemalist ideoloji herşeyi 1923'te başlatır da ondan! Kemalistlere göre de, 1923'te gökten paraşütle inmiştir bu Devlet-Cumhuriyet bu topraklara!..

Peki AK Parti'ye ne oluyor? Kemalist Devletle çatışarak, ergenekonu altettiğini düşünen AK Parti, yeni bir anayasayla yeni-modern bir cumhuriyeti-"demokratik cumhuriyet"-inşa etme görevini bir yana bırakarak, bunu yerine varolan Devlete sahip çıkabilmek için kendisine tarihi bir zemin- gerekçe mi hazırlamaya çalışıyor yoksa! Yani, kaç yapacağım derken göz mü çıkarmaya çalışıyor? Topluma, "hayır, modernleşmeyi başlatan ve bu Devleti kuran onlar-Kemalistler değildir, bu iş ta II.Mahmut-Abdülmeceid zamanından beri devam eden bir sürecin sonucudur, bu Devlet öyle bir gecede Kemalistler tarafından kurulmamıştır" mesajını vererek Kemalist rakiplerini saf dışı bırakmaya çalışırken bu arada farkında olmadan baltayı taş a mı vuruyor!..

Ama, tehlikeli bir iştir bu! Çünkü çok ince bir çizgi var arada! Eğer “reel politığe” yönelik bu çizgi kemikleşir de siyasetin ana doğrultusunu belirler hale gelirse, bu türden denize düşen yılanı sarılır politikalarıyla sonunda iş çıkmaza girer! Yani, Abdülmecid’e ve onun bugünkü takipçilerine sahip çıkarak ne Devletle, ne de Kemalizmle hesaplaşamazsınız!. Çünkü, Jöntürklerden başlayarak, İttihatçılara, daha sonra da Kemalistlere kadar uzanan bütün o kültür ihtilali ürünü yeni tipten devşirmeler zincirinin başıdır II.Mahmut ve Abdülmecid! Tamam, bu Cumhuriyet’i kuran sadece sizler değilsiniz, işin kökleri ta Osmanlı’ya, Abdülmecid’lere kadar uzanıyor diyerek “kuruculuk” tekelini belki Kemalistlerden-CHP den almış olursunuz, ama bu bir pirüs zaferi olur sizler için, nereye götürür ki bu yol sizi? Gene o Osmanlı artığı antika Devlete sahip çıkmaya varmaz mı bu işin sonu? Halbuki bugünün görevi ona-o antika Devlete sahip çıkarak onu kurtarmak değildir, onu dönüştürerek-demokratik bir Devlet-Cumhuriyet haline getirebilmektir. Ki bunun yolu da yeni bir anayasadan geçiyor. Yoksa AK Parti-bazılarının dediği gibi- CHP’ye, MHP’ye ve BDP’ye bakarak, bunlarla yeni bir anayasa falan yapılamaz deyip, PKK ile Devletin arasında sıkıştığını hissederek işi varolan Devlete sahip çıkarak halletmeyi mi düşünüyor? Yani eğer, mekanizma benim elimde olursa iş başka olur diye mi düşünüyor!?. (Ne kadar ilginç değil mi 2011’den 2016 ya kadar geçen süreci düşünün şöyle bir!... neden hala “patinaj” yapmaya devam ettiğimizi düşünün!...)

II. Mahmut ve Osmanlı’da Devlete bağlı bir kapitalizmin gelişmesi süreci!...

Bu sitede yer alan 7. Çalışmada şöyle demişiz <http://www.aktolga.de/t7.pdf> : “19.yy’ın başlarına gelindiği zaman artık Osmanlı toplumunun maddesi değişmiştir. Yeni güçler, “ayan”ıyla, “kocabaşı”yla tüccarıyla, toprak ağasıyla, kendi içinde protokapitalist bütün özelliklere sahip yeni bir sınıf çıkmıştır ortaya ve bu yeni sınıf artık sistemin üst yapısında da kendi gerçekliğine uygun olarak değişiklikler-reformlar-talep etmektedir.

II.Mahmut’la birlikte antika bir dinamik olarak Devletin tekrar devreye girmesi bütün bu süreci altüst eder. Devlet, köşeye sıkışmış yaralı bir hayvan gibi, yok olmamak için son bir çırpınıyla insiyatif alarak, iç ve dış dinamiklere müdahale etmekte, bunlar arasında kendi yolunu açmaya çalışmaktadır. Toplumu, “modernleşme-batılılaşma” adı altında yukardan aşağıya doğru yeniden organize etmeye çalışan Devlet, iç ve dış dinamikleri yönlendirerek Devlete bağlı orijinal bir gelişme diyalektiği yaratmaya çalışmaktadır”!..

“19.yy’ın başlarına, hayatın gerçekliği içinde eski Osmanlı yoktur artık ortada. Nasıl ki Balkanlar’ın ayanları olan o “kocabaşılar”, “çorbacılar” sürecin daha ileriki aşamalarında burjuvalar-burjuva devrimcileri haline gelmişlerse, Müslüman kesimdeki “ayanlar” da (o bir avuç büyük derebeyinin dışındakiler de) aynı süreci yaşıyorlardı aslında. Onların talepleri de aynıydı. Bu nedenle, toplumun hem gayrimüslim, hem de Müslüman kesimlerinde aşağıdan yukarıya doğru reformlar yapılarak toplumsal üst yapının modernleştirilmesi yolunda muazzam bir baskı-talep söz konusuydu...

Osmanlı, bu taleplerin dayattığı yeni bir üst yapının oluşumu için düğmeye basmadan önce, bunları-sivil toplum potansiyelini- yok ederek yeniden eski güçlü günlerine dönmek için elinden gelen herşeyi yapar. III.Selim’le başlayıp, II.Mahmut’la devam eden bütün o “modernleşme” çabalarının-“reformların” özü-amacı sivil toplumun önünü kesmektir. Yani, “modernleşme”, “reformlar” falan derken Osmanlının aklında yapısal bir değişime öncülük yaparak “devrim yapmak”-falan yoktur!.. Tek bir amacı vardır onun: Güçlü bir orduya sahip olarak tekrar merkezileşmek, yani, ademi merkezietçi sivil toplumu yok ederek eski Devletçi yapıyı- Devleti kurtarmak!..

Müslüman orta sınıfı yok eden II.Mahmut gayrimüslim orta sınıfa dokunamaz!..

Yeniçerileri-Bektaşileri ve Ayanları keserek, Müslüman orta sınıfı yok eden II.Mahmut (arkalarında batılı devletler ve Rusya olduğu için gayrimüslimlere pek dokunamıyordu tabii!) ne var ne yok herşeyi Devletleştirmişti. Öyle ki, bundan sonra vergileri bile artık mültezimler değil Devletin tayin ettiği memurlar toplayacaktı. Ama sonra bir de bakıldı ki olmuyor! Orta sınıf olmadan Devlet vergi bile toplayamaz hale gelmiş, Dimyad'a pirince giderken evdeki bulgurdan da olunmuştur!

“Tanzimat” nedir?..

İşte Tanzimat, yani yeniden yapılanma-düzenleme- ihtiyacı, tam bu noktada -bir zorunluluk olarak- ortaya çıkar. Yani o, bir yerde, II.Mahmut'un yakıp yıkarak talan ettiği düzeni, aşağıdan yukarıya doğru oluşan talepleri de hesaba katarak yeniden kurma çabasıdır; Osmanlı'nın, hayatın kendisine dayattığı çözümleri-başka alternatif kalmadığı için-mecburen kabul ettiği.

Daha başka bir deyişle “Tanzimat”, bütün bu iç ve dış dinamiklerin toplamının sonucunda, gene Devlet merkezli yeni bir üst yapıya ilişkin yeni bir denge durumu olarak ortaya çıkmıştır. Yani o, ne Osmanlı Devleti'nin burjuva devrimci bir instanz olarak kendisini ve toplumu değiştirme çabasının sonucudur, ne de, sadece batılı devletlerin zoruyla yapılan zoraki bir değişim adımı...

Karpat hoca olayı şöyle ifade ediyor:

“Tanzimat, modernleşmenin başlangıcı, laikliğin şafağı, Batı'nın üstünlüğünün neticede kabul edilmesi, şarki yaşam tarzının çöküşü vs. gibi çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Tanzimat aslında bunların hepsinden biraz içerir, **fakat esas itibariyle iç çatışmalara bir çözüm arayışdır”.**

Kesin olan şudur: Tanzimat, Osmanlı toplumunda 16.yy'ın ortalarından itibaren gelişmeye başlayan ve zamana yayılarak günümüze kadar gelen burjuva devrimi sürecinde önemli bir adımdır-aşamadır- iç ve dış dinamiklerin zorlamasıyla sürecin “Tanzimat reformları” şeklinde kendini ifade etmiştir. O, burjuva devrimci bir inisiyatif kullanan Devletin, yukardan aşağıya doğru attığı iradi-“ilerici”-bir adım olmayıp, aşağıdan yukarıya doğru gelişen sürecin -iç ve dış dinamiklerin- Devlete zorunlu olarak kabul ettirdiği üst yapıya ilişkin değişim planıdır. Burada, Devlet'in devrimci bir inisiyatif kullanarak öne çıkışı görünümü, sadece, olayın dışardan bakıldığı zaman görünen şeklidir! Devlet aslında, “mademki öyle, alın size böyle” politikasını izlemektedir! Onun “ilerici-devrimci” bir instanz olarak algılanmasının altında bu Devlet politikası-insiyatifi-yatmaktadır”!...

AK Partiyle temsil edilen Anadolu burjuvazisi tarihsel köklerini arıyor...

Bunu yaparken de, bir bakıyorsunuz “İslamcı” diye bilinen II.Abdülhamid'e sarılıyor, bir bakıyorsunuz “Müslümandır zarar gelmez” diyereke başkalarına (!) ... Bir yandan da “ecdadımız” edebiyatının büyüüne kapılarak “batılılaşmanın” simgesi haline gelen isimlere sarılmaya çalışıyor!! Ama boşuna! Ne Abdülhamid, ne de II.Mahmut veya Abdülmecid! Anadolu sivil toplumunun köklerini buralarda-Devletin üst kademelerinde aramak boşuna çabadır. Bu açıdan bakınca ne farkı var ki bir II.Abdülhamid'le II.Mahmut'un, veya

Abdülmecid'in! Abdülhamid "batılılaşmaya" falan karşı değildi ki!.. Onun da tek bir amacı vardı: Devleti kurtarmak!. Sadece yöntem farkı vardı aralarında. Abdülhamid "Müslüman bir Osmanlı kimliği" yaratarak yeni bir toplum inşa etmek istiyor o kadar. Daha sonraki İttihatçıların-ve Kemalistlerin amacı da farklı değildi aslında; onlar da bir Türk ulusu-insanı yaratarak kurtarmaya çalışıyorlar aynı Devleti!.. AK Parti kendi köklerini bunlarda-buralarda aramaya kalkarsa vay haline!..

Peki nedir AK Parti'nin tarihimiz içindeki kökleri?..

Yapısal değişim süreci içinde ortaya çıkmaya başlayan ademi merkezietçi sivil toplum unsurlarıdır bunlar. Ama Devlet daha kafasını kaldırır kaldırmaz bunları yok ettiği için, bu potansiyel hiçbirzaman öyle etkin hale gelememiştir. Kafasını kaldıranın vay haline! Yeniçeri bile olsan fayda etmemiştir! Ama sadece onlar mı, alın Kurtuluş Savaşı sonrasını. O İkinci Grupları, TCF leri, Serbest Fırkaları, DP'yi-Menderes'i ve de Özalı... Hepsinin kaderi aynı olmuştur. Erdoğan madem ki, "biz kelle koltukta çıktık bu yola" diyor-bunun ne anlama geldiği açıktır- o halde kendi köklerini o bataklığın-antika yapının içinde aramasın!.. Ve de bundan sonra aynı yıkımların olmaması için o bataklığı kurutma- tarihsel bir uzlaşma zemininde Devleti demokratikleştirme hedefinden vazgeçmesin...

Evet, AK Parti "Cumhuriyet'i devralmaya hazırlanıyor" bu doğrudur. Ama ne anlama gelecektir bu devralma? Bu devralma işlemleri Abdülmecidlerin açtığı yolda kurulan Osmanlı'nın devamı Kemalist Cumhuriyet el mi değiştirecektir sadece? Yoksa bu devralma ona sahip çıkarak yeni bir anayasayla onu değiştirip demokratik bir cumhuriyet haline getirmeye mi sonuçlanacaktır? İşte sorun burada. AK Parti de aynen o alevi-Bektaşiler gibi kendi katillerine biad ederek mi sonuçlandıracaklardır mücadelesini, yoksa, atalarının yaşadıkları ve kendilerine miras kalan-özü korkuya dayanan-o travmayı aşarak bir üst düzeye sıçramayı başarabilecekler midir?.. (unutmayın bu satırlar 2011 de kaleme alınmış!...)

Türkiye toplumu için Yeni Türkiye'ye giden yolda yeni bir anayasa demek bireyin temel alındığı daha demokratik bir toplumsal sözleşme demektir. Eski toplumda esas olan birey değildi, Devletti. Birey, sadece eğer Devlet varsa vardı. Halbuki kapitalist kültür artık bireyi öne koymamızı gerektiriyor. Ancak yeni bir anayasayla Devletin-Cumhuriyetin nitelik değiştirmesi mümkündür derken anlatılmak istenen de budur zaten. Başka hiç yolu yoktur bunun. Bu kadar gelişmiş bireylerden oluşan bir toplumu artık eski-Devletçi üst yapının içinde tutamazsınız. Eski çerçevenin içinde kalarak kendi iç sorunlarını çözemez artık Türkiye. Yeni bir birey ve vatandaş tanımı yapmadan ne alevi sorununu çözebilir, ne de Kürt sorununu. Böyle bir zemin yaratılmadan ne küresel sermaye gelir Türkiye'ye, ne de Türkiye küresel demokratik devrim sürecindeki görevlerini yerine getirebilir.

Hatta ve hatta, şu meşhur "cari açık sorunu" bile yeni demokratik bir anayasa yapmayla ilişkilidir!.. Sorarım size, nasıl çözecek Türkiye cari açık sorununu? Yeni petrol kaynakları bularak mı! Bir tek yolu var bunun: Küresel sermayeyi çekerek yeni yatırımların yolunu açmak... Ama bunun için de küresel sermayeye anayasal güvenceler vermek gerekiyor. Kendi içinde çatışma halinde olan bir ülkeye gelmez küresel sermaye. Tarihsel bir uzlaşma zemini yaratarak sorunlarını-bu arada Kürt sorununu da- çözeceksin ki gelsin...

Kısacası, yeni, daha demokratik bir anayasa yapma işi, demokratik bir cumhuriyeti kurma görevi artık kimsenin-AK Partinin de, ya da Anadolu burjuvazisinin de-isteğine bağlı birşey değildir. Burjuvazi-burjuvazinin bütün katmanları- isteseler de istemeseler de devrimci olmak zorundadırlar bu aşamada. Yaşamı devam ettirebilme sürecinin olmazsa olmaz bir koşulu artık bu... Bu nedenle, siz, kimin ne söylediğine falan değil,

kimin ne yaptığına, yapmaya niyetli olduğuna, iç ve dış dinamikleri kimin daha iyi okuyabildiğine bakın!...